

שיעור בעניני פרשת השבוע

פרשת עקב

בעיה"ק ירושלים תובב"א – שנת תשפ"א לפ"ק

תוקף קנין אר"י שנבחי' מלכות, מקום גילוי כבוד ה' שהוא תכלית הכל, ללא מקום לייאוש

כבוד ה'. וענין החן אכן מקושר לארץ ישראל, וכפי שנתבאר במקום אחר ענין איסור "לא תחנם" (דברים ז, ג), שדרשו בו חז"ל ג' דרשות (ע"ז כ), שלא תתן להם חנייה בקרקע, דאסור למכור לעכו"ם קרקע בארץ ישראל. ושלא ליתן להם ח"ן, לומר כמה עכו"ם זה נאה. ושלא ליתן להם מתנת חנם. ונתבאר כי ענין דרשות אלו אחד הוא, דהנושא חן בעיני זולתו נותנים לו מתנת חנם, ועיקר נשיאות חן הוא בארץ ישראל, דארץ ישראל יש לה נשיאות חן בעיני ה', ולכך נתנה הקב"ה במתנת חנם לכלל ישראל הנושאים חן בעיניו, ואילו הנותן בה חנייה לעכו"ם, ה"ז כאומר כי עכו"ם זה נאה, ויש לו נשיאות חן, ולכן הינו ראוי למתנת חנם, וה"ז נכלל באיסור "לא תחנם".

ונשיאות חן זו של ארץ ישראל באה מצד מה שהארץ הינה בבחי' מלכות כנ"ל, והמלכות הינה בבחי' אשה כביכול כלפי קוב"ה, וע"ד ייחוד הז"א עם המלכות שהוא בבחי' ייחוד איש ואשה, וכל ייחוד הרי מקושר אל נשיאות חן, דהאיש נושא את האשה מאחר שהיא מוצאת חן בעיניו, וה"נ ארץ ישראל נושאת חן כביכול בעיני הקב"ה, ולכן הינה נחשבת בבחי' המלכות דידיה שהוא ענין כבוד ה' כנ"ל. וכמו"כ עיקר נשיאות חן זו באה מכה מידת היסוד, מידתו של יוסף הצדיק, ואשר יוסף הצדיק יש לו בעצמו נשיאות חן, כדכתיב ביה "בן פורת יוסף" (צלאשים מט, כג; ונצ"י סס), וכן הנשיאות חן של המלכות היינו שהיא נושאת חן בעיני היסוד, וקנין ארץ ישראל אכן בא ע"י מידת היסוד, והיינו ע"י ענין

א.

ארץ ישראל בבחי' מידת המלכות של
הקב"ה אשר על ידה מתגלה כבוד ה'

הנה בפרשתן מיירי התורה משבח ארץ ישראל, ומן המעלות שבה, וי"ל כי עיקר מעלת ארץ ישראל הוא מצד היותה מקום המיועד אל גילוי כבוד ה', וכדחזינן בענין המרגלים שדברו לשון הרע על ארץ ישראל, ועל כך אמר הקב"ה "ואולם חי אני, וימלא כבוד ה' את כל הארץ" (נמדנר יד, כט), וכן כתיב לגבי הזמן דלעתיד לבוא, "כי תמלא הארץ לדעת את כבוד ה'" (תנ"ך ג, יד), ועיקר ה"ארץ" היינו ארץ ישראל, והרי לן כי עיקר ענין ארץ ישראל הוא לגלות את כבוד ה'. ופשטות ביאור עניינו הוא, ד'ארץ' היינו בחי' מידת המלכות, אשר על ידה נמשך גילוי אלקות וריבוי כבוד שמים בעולם.

וע"ד הרמז נתבאר במקום אחר, כי כבוד פעמים הוי"ה בגימ' ארץ ישראל. רמז נוסף יש בדבר, דהנה כאשר נשווה את הגימ' של ד' מילואי הוי"ה, ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן, לחלקם אל ד' חלקים שווים, יהא כל א' מהם בגימ' כבוד הוי"ה, והוא ג"כ בגימ' ח"ן, דד' פעמים ח"ן בגימ' ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן, והיינו דכתיב "ח"ן וכבוד יתן הוי"ה, לא ימנע טוב להולכים בתמים" (תהלים פד, יג), והרי לן בפסוק זה ענין ח"ן, וענין כבוד הוי"ה שבגימ' ח"ן, ועל כך אמר "לא ימנע טוב להולכים בתמים", דהחן נמשך אל המלכות, וזהו המקום של

ענייני פרשת השבוע - פרשת עקב

להם יקרות כ"כ, והלא אין משתמשים בהם כמעט לשום צורך. ונתבאר במקום אחר, כי יקרות זו נמשכת מכח החוש שבנפש שיש לו הרגש ביקרות האור, עד כי כל דבר שיש לו שייכות אל אור נחשב בעיניו כדבר יקר, וה"נ מאחר שאבנים טובות ומרגליות וכסף וזהב יש להם אור הזורח מהם, לכן יש להם יקרות יתירה. וה"נ הכבוד שהוא גילוי האור מכונה בשם יקר, להורות כי הוא בעצם ענין יקר, והוא ענין נאצל הנמשך מן הנשמה. וזהו ג"כ ענין מה שנאמר "אשת חיל מי ימצא, ורחוק מפנינים מכרה" (משלי ל"א, י), והיינו ע"ד מה שנתבאר, כי ארץ ישראל שהינה בבחי' מלכות, כמו"כ הינה מקום גילוי כבוד ה', וה"נ האשה הינה בבחי' מלכות, בחי' כבוד, ולכן נאמר בה "ורחוק מפנינים מכרה", ואשר הפנינים הם ג"כ ענין של אור, ענין של כבוד, שהרי מתלבשים בהם.

ומה שנתבאר כי גילוי כבוד ה' הוא תכלית הכל, ע"ד כל מה שברא הקב"ה לא בראו אלא לכבודו, הנה תכלית זו נרמזת באות ת', שהיא האות האחרונה המורה על תכלית הכל, וה"נ ארץ ישראל שהינה מקום גילוי כבוד ה', שיעור גודלה הוא ת' פרסה על ת' פרסה (מגילה ג.), בבחי' אות ת'. וכשנחשב ב' פעמים ת"ו במילואו, נגד ת"ו פרסה אורך עם ת"ו פרסה רוחב, ה"ז בגימ' ארץ ישראל, לרמז על כי ארץ זו היא מקום התכלית. וזהו ג"כ ענין מה שצריך ליתן על הבגד "פתיל חליל" (צמדנר טו, נט), והתכלית הינה ג"כ לבוש מלכות (אסתר ט, טו), שהרי כלליות ענין הבגד הוא ענין כבוד כנ"ל, ותכלית הוא מלשון תכלית, ולהורות בא על כי ענין הבגד המורה על כבוד זהו תכלית הכל. וכן התכלית דומה לים, וים דומה לרקיע, ורקיע דומה לכסא הכבוד (מנחות מג:), ונמצא כי התכלית הינה דוגמא לכסא הכבוד שהוא תכלית הכל.

רמז נוסף יש בדבר, דהנה תכלית הכל הוא שער הנ', וה"נ תכלית בגימ' נ' פעמים טוב, לרמז על תכלית הטוב של שער הנ'. וכן תיבת 'תכלית' יש בה ב' תוי"ן הרומזים לענין האחרית והתכלית, ועוד יש בה אותיות כ"ל שבגימ' נ', בחי' שער הנ'. [ואות ת' עצמה רומזת ג"כ לענין ח"ן, דח"ן נוט' ח' פעמים נ' שבגימ' ת']. והרי נתבאר כי ארץ ישראל היא מקום התכלית, וה"נ ארץ ישראל עה"כ בגימ' מ"ט פעמים טוב, והוא חסר טו"ב ממנין תכלית, וי"ל כי לכך נתברך יוסף הצדיק בברכת "וידגו לרוב בקרב הארץ" (נלאש"ט מט, טו), דיוסף הצדיק יש לו נשיאות חן כנ"ל, וממנו בא יהושע בן נון שירש את הארץ, ולכן נתברך יוסף בברכת "לר"ב בקר"ב הארץ" שבגימ' ארץ ישראל, וקאמר "וידגו לרוב", לרמז על הדגים שבים שיש להם עינא פקיא (וה"ק מ"ג קט:), דהם רואים את כבוד ה', וכן 'דג' לשון 'גיד' שבגימ' טוב, והיינו דקאמר "וידגו לרוב בקרב הארץ", דאם נוסף ממנין 'גיד' על ממנין 'לרוב בקרב הארץ', ה"ז בגימ' תכלית, בחי' נ' פעמים טו"ב שהוא התכלית.

והנה התכלית הנרמזת באות ת' יונקת מן הראשית, ע"ד 'אחרית כראשית', והיינו מאות א' שהיא האות

הברית (ש"ט טו, יט). ובענין זה ישנם בעצם שני דרכים, דמחד גיסא נחשבים כלל ישראל בבחי' הדכר לגבי ארץ ישראל שהיא בחי' המלכות שלהם, ולכן ילפינן לקידושי אשה בגזירה שווה קיחה קיחה משדה עפרון (קידושין ג.), ואשר שדה עפרון הוא הקנין הראשון שהיה לבני ישראל בארץ ישראל. ומאידך גיסא, כאשר כלל ישראל עומדים בארץ ישראל, אזי נחשבים הם בעצמם יחד עם ארץ ישראל כבחי' המלכות של הקב"ה, ובהם נתגלה כבוד ה'.

תכלית כל הבריאה לגלות כבוד ה', וזהו מעלת הכבוד בשרשו שהוא לבוש הנשמה

והנה ענין גילוי כבוד ה' שיעקרו בארץ ישראל הינו בעצם תכלית כל הבריאה, כדתנן (אבות פ"ו מ"א), כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא בראו אלא לכבודו, וזהו תכלית הכל. וביתר הרחבה, הנה הכבוד הינו לבוש הנשמה, ע"ד מה שרבי יוחנן קרי למאני מכבודותא (ש"ס ק"ג), ולבוש זה יש לו שייכות יתירה עם הנשמה, והוא מתאחד עמה ביותר, ולא עוד אלא שזהו א' משמות הנשמה, כדכתיב "למען יזמרך כבוד" (מסילס ל, יג). ולכן נמי מצינו כי הכבוד מכונה כמה פעמים בשם אור, ע"ד "על כן באורים כבודו ה'" (ישעיה נד, טו), וכן כבוד שבת בא ע"י האור של גרות שבת (פיקו"ז י"א), והיינו נמי מכיון שהנשמה הינה בבחי' אור, והכבוד הוא ענין גילוי אור זה, דכאשר האור מתגלה לחוץ נמשך אליו כבוד, ונמצא כי גילוי האור בא ע"ד כבוד, וזהו לבוש הנשמה המכונה בשם 'כבוד', ואשר לבוש זה הוא הקרוב ביותר אל עצם הנשמה.

ומהאי טעמא נמי נחשב הכבוד בעצם כדבר נאצל ביותר, וכל החסרון שבו אינו אלא כאשר מגשמים אותו, וכאשר הגוף הוא זה שמקבל את הכבוד, ואזי אכן צריך לברוח מן הכבוד (עיונין יג:), אולם עצם הכבוד בשורשו הינו דבר קדוש, וכאשר מקבלים אותו ע"ד הנשמה אזי הינו נחשב באמת בבחי' אור. ואדרבה, מאחר שענין הכבוד יש לו שורש נעלה כ"כ, היא הנותנת לכך אשר הכבוד נוגע ביותר לאדם, עד כי ישנם בני אדם הלהוטים אחריו כפי שאדם רודף אחר חייו ממש, וכלשון המסילת ישרים (פסק י"א), כי הכבוד הוא הדוחק את לב האדם יותר מכל התשוקות והחמדות שבעולם, ונמשך זאת מכח מה שבשורש הדברים אכן נחשב הכבוד כמעט כעצם החיים בעצמם, שהרי כל תכלית ירדת הנשמה לעולם הוא בכדי לקנות לעצמה לבוש של כבוד, וזהו תכלית הכל, ע"ד כל מה שברא הקב"ה לא בראו אלא לכבודו.

ובמו"ב מאחר שהכבוד נוגע ביותר אל עצם החיים, לכן נמי הינו מכונה בשם 'יקר' (אסתר א, ד), וזהו דבר יקר מאד, וכדחזינן כי ישנם בני אדם המוכנים לשלם ממון רב עבור כבוד, ובשורש הדברים נמשך זאת מכיון שהכבוד הוא ענין גילוי האור כנ"ל, וכל דבר המקושר אל אור יש בו יקרות יתירה, וכנודע מענין היקרות היתירה שיש לכסף וזהב, ולאבנים טובות ומרגליות, ובפשטות הדברים תמוה ביותר מה טעם יש

ענייני פרשת השבוע - פרשת עקב

ישראל הינו באתכסיא בחוץ לארץ, אמנם הים הרי מורה בעצמו על כבוד נסתר זה הבא באתכסיא, ולכן נחשב הוא בבחי' ארץ ישראל, עד כי ניתן היה לגלות עליו ליחזקאל הנביא את כסא הכבוד, ואת כל המרכבה העליונה.

והיוצא מכלל זה הוא ים כנרת, אשר אע"פ שגם הוא נחשב עדיין בבחי' עלמא דאתכסיא, מ"מ אין זה בבחי' מים בוכים, והיינו ע"ד מה שמבואר בווה"ק (מ"ג קג), כי התכלת באה מים כנרת, ונמצא כי ים כנרת איננה בבחי' מים בוכים, אלא יש בה הארה משער הנ' הנרמז בענין התכלת כנ"ל. וכמו"כ נודע כי ים כנרת הינה בצפון ארץ ישראל, והיא רומזת אל סוד הרוח צפונית המנשבת בכינורו של דוד המלך (נכוח ג), ואשר רוח זו מעוררת את שירת הכינור, והרי לגבי ענין השירה נאמר "למען יזמרך כבוד", ונמצא כי שירה זו באה מים כנרת אשר ממנה בא התכלת הדומה לכסא הכבוד. וכן כנור אתון כו"ר שבגימ' צפון, ונותר בו אות נ' המורה על שער הנ' שהוא התכלית כנ"ל. ומכאן רוח צפונית זו נתעורר ג"כ דוד המלך משנתו, ואזי אכן אמר דוד "עורה כבוד", עורה הנבל וכנור אעירה שחר" (מפליס נ, ט). ועכ"פ נמצא כי ענין הכבוד שהוא תכלית הכל, ע"ד כל מה שברא הקב"ה לא בראו אלא לכבודו, ה"ז מתגלה בים כנרת.

ב.

קנין אר"י בבחי' קנין אישות, דעת הנמשכת למטה בפועל ממש, שורשה בראיית העין

והנה נחבאר כי ארץ ישראל הינה בבחי' נוק' כלפי קוב"ה, ואכן חזינן כי ילפינן לקידושי אשה בגזירה שווה משדה עפרון, שהוא הקנין הראשון בארץ ישראל. והנה קנין אישות הוא הקנין החזק ביותר שיש בעולם, למעלה מכל הקניינים שישנם בהלכות חושן משפט, דקנין אישות הוא קנין של אבן העזר, ועל ידו נעשית האשה כחלק מגוף הבעל ממש, והרי לן כי זהו קנין חזק יותר מכל הקניינים. וכמו"כ עיקר כל קנין בא ע"י הדעת, וכמאמר חז"ל (ויק"ר א, ו; נדרים מא), דעת קנית מה חסרת, דעת חסרת מה קנית. וכן הוא לדינא, דבר דעת הינו בר קנין, ואילו מי שאינו בר דעת איננו בר קנין. והנה הדעת נמשכת בעצם משורש נעלה ביותר, וה"ז בעצם ענין שכלי ורוחני, אולם כאשר דעת זו אינה באה רק ברוחניות, אלא היא נמשכת ויורדת עד למטה בפועל ממש, ללא הבחנה בין רוחניות וגשמיות, והיינו כאשר היא פועלת ע"י היסוד המקשר רוחניות וגשמיות כאחד, בבחי' צדיק דאחיד בשמיא וארעא, אזי יש לדעת זו תוקף גדול לפעול קנין חזק ביותר, וזהו מעלת קנין אישות הבא ע"ד הדעת הנמשכת עד היסוד בפועל ממש. וחזינן נמי כי טבע היסוד הוא דאין קישוי אלא לדעת (ינמוט ג), והרי לן כי הדעת היא הפועלת פעולה ממשית אצל היסוד, ובבחי' זו בא תוקף קנין האשה כנ"ל. וה"נ נימא כי עדי"ז באה ג"כ מדרגת הקנין של ארץ ישראל, שהוא כקנין אישות כנ"ל, ולאידך גיסא, מכיון שהמשכת הדעת עד למטה

הראשונה, ונודע כי אחד מציורי אות א' הוא ע"ד י' למעלה וי' למטה, ואות ו' באמצע, שהיא כרקיע המבדיל בין מים למים, וצורה זו הינה בגימ' הוי"ה. וכתב האריז"ל (ע"ט מד, ג), דפעמים נחלקת אות ו' זו לשתיים, ו' אחת כלפי מעלה, והב' כלפי מטה, ואזי יש בצורת אות א' שתי יודי"ן ושתי ווי"ן שהם בגימ' כבוד. ונמצא כי שתי צורות אלו של אות א' הם בגימ' כבוד הוי"ה, והרי לן כי כבוד ה' הוא ענין הא' שהוא הראשית, והוא ג"כ ענין התכלית, ע"ד נעוץ סופן בתחילתן, וע"ד אחרית כראשית.

והשוואת האחרית כראשית נרמז ג"כ במה שנודע כי עיקר האדם, ובחי' הנשמה שבו, הוא בחי' אות א' שבתית 'אדם' (טעמי המלוות נלאשית), וצריך לעשות לה לבוש בבחי' אות ת', וכנ"ל אשר הכבוד הוא לבוש הנשמה, והוא נרמז באות ת', והרי לן נמי כי הנשמה הנרמזת באות א' שהיא הראשית, הינה מתלבשת בלבוש כבוד הנרמז באות ת' שהוא האחרית. והרי נתבאר כי הכבוד הוא הלבוש הקרוב ביותר אל עצם החיות, וה"ע חזינן כי מתושלח שהאריך ימים ביותר בעולם, הנה הוא חי תתקס"ט שנים (סס ה, ט), כמנין כבוד"ד במילואו [כ"ף בי"ת וי"ו דל"ת] עה"כ. ואם נוסיף למנין זה גם כבוד"ד פשוט, ה"ז בגימ' אלף, לרמז על אלף שנות אדם הראשון (אצוט לר"ג פמ"צ), ומנין אלף נרמז באות אל"ף, והרי לן נמי ענין נעוץ סופן בתחילתן, אחרית כראשית, דתכלית הכל הוא "וימלא כבוד" ה' את כל הארץ", והוא נרמז ג"כ באות אל"ף.

החסרון בנילווי כבוד ה' מצד ירושת אר"י שאינה בשלימות, עלמא דאתכסיא

אמנם מאחר שנתבאר כי ארץ ישראל הינה מקום הכבוד, ולעת עתה הרי עדיין לא ירשו אותה בשלימות, כפי מה שלעתיד לבוא עתידה ארץ ישראל שתתפשט על כל הארצות (פס"ר א'), ולכן גם ענין הכבוד עדיין איננו בשלימות, ורק לעתיד לבוא יקויים הפסוק "וימלא כבוד ה' את כל הארץ" כפשוטו. וי"ל כי חלק העולם שעדיין לא נתפשט בו הכבוד נרמז בענין הים, וכנ"ל אשר הים דומה לרקיע, ורקיע דומה לכסא הכבוד, והים אכן הינו בבחי' עלמא דאתכסיא, וה"ז מורה על ענין כבוד נסתר שעדיין לא נתגלה. וזהו ענין מה שנודע כי הים הוא בבחי' מים בוכים (מיקו"ו י"ט), וכתב האריז"ל (ע"ט שער הכללים), כי בכי"ם [חסר ו'] נוט' "ב'רוך כבוד י' מ'מקומו" (יחזקאל ג, יב), והיינו לומר כי מי הים בוכי"ם על כבוד ה' שעדיין איננו במקומו. ובכך יבואר ג"כ ענין מה דאיתא בווה"ק (מ"א נכ"ג), "היה היה דבר ה' אל יחזקאל בן בוזי הכהן בארץ כשדים, על נהר כבר" (סס א, ג), והא תנינן דשכינתא לא שריא אלא בארעא דישראל, אמאי הכא שכינתא, אלא "על נהר כבר" כתיב. ולדרכנו נאמר, כי מה שהשכינה אינה מתגלית בחוץ לארץ, ה"ז מכיון שכבוד ה' המתגלה בארץ

ענייני פרשת השבוע - פרשת עקב

שיבוטא. איכא דאמרי, בהא איסורא נמי אית בה, דאמר רב יהודה אמר רב, אסור לאדם שיקדש את האשה עד שיראנה, שמא יראה בה דבר מגונה ותתגנה עליו. וכי איתמר דרב יוסף אסיפא איתמר, האשה מתקדשת בה ובשלוחה, השתא בשלוחה מיקדשא, בה מיבעיא. אמר רב יוסף, מצוה בה יותר מבשלוחה, ובדידה איסורא לית בה, דאמר ריש לקיש, טוב למיתב טן דו מלמיתב ארמלו. והיינו לומר כי האשה מסכמת בוודאי לכל מי שבא לקדשה, וי"ל כי עומק הענין הוא ע"ד הנ"ל, דהסכמת האשה תלויה בעצם בהסכמת הבעל, דכאשר הוא מסתכל עליה, והוא מסכים לקדשה, שוב מסכמת גם היא להתקדש, כאשר הכל תלוי בראייתו ולא בראייתה, והוא השורש לכך, ולכן הבעל לבדו הוא שצריך להסתכל עליה.

מצוה בו יותר מבשלוחו ע"ד התעלות מעבודת ימוה"ח שהיא על מנת לקבל פרס

[אנב] נפרש ענין מה דמייתי התם ראייה לדין מצוה בו יותר מבשלוחו, מן האמוראים שהכינו בעצמם צרכי שבת, ולכאורה הלא דין זה נוהג בכל מצוה, ומאי טעמא באה הראיה לכך מענין ההכנה לשבת דווקא. וי"ל דעניינו הוא, ע"ד מה שנודע כי בימות החול נפעלים כל הייחודים ע"י התלבשות במלאך מט"ט מצד הדכורא, ובמלאך סנד"ל מצד הנוק', והם חנוך ואליהו שנהפכו למלאכים, ונמשך זאת מכיון שבימות החול אי אפשר לעבוד עבודה כנוון, בכוונה שלא על מנת לקבל פרס, ולכן גם הייחוד הנפעל מכח עבודה זו בא ע"י לבוש. וזהו סוד ענין מה דאיתא בגמ' (כמוזות מט.), כי מנהג הפרסיים בשעת הייחוד היה הוא בלבושו והיא בלבושה, ולרמזו בא על העובד על מנת לקבל פרס שעבודתו באה ע"ד לבוש. וכן פרס בגימ' הוי"ה שד"י, לומר לך כי בבחי' זו מתלבש שם הוי"ה במטטרוין שבגימ' שד"י, ע"ד "כי שמי בקרבן" (שמות כג, לא). אמנם על כך אמרו חז"ל (פסמים נ:), דמתוך שלא לשמה בא לשמה, והיינו לומר כי בשבת מתעלית כל עבודת ימות החול אל בחי' לשמה, והנה לכן הכינו האמוראים את עצמם לקראת שבת ע"ד מצוה בו יותר מבשלוחו, וזאת מכיון שפנימיות ענין הכנה זו באה בכדי לצאת מעבודת ימות החול הבאה ע"י שליח, לבוא אל עבודת השבת הבאה ע"ד מצוה בו יותר מבשלוחו, בכוונה שלא על מנת לקבל פרס, ולכן בענין הכנה זו דייקא באה הראיה לדין מצוה בו יותר מבשלוחו.

וינש להעמיס פירוש זה בדברי רש"י, שפירש התם טעם ענין מצוה בו יותר מבשלוחו, דכי עסיק גופו במצוות מקבל שכר טפי. והיינו לומר כי כל ההנהגה העליונה באה ע"ד מידה כנגד מידה, ובכל עת שהאדם נותן מעצמו אל השי"ת הינו מקבל שכר על כך, ואדרבה, כאשר האדם עובד את השי"ת שלא על מנת לקבל פרס, אזי נותן לו השי"ת שכר הרבה על עבודתו, ואילו העובד על מנת לקבל פרס, ה"ז המניעה הגדולה ביותר מלקבל שכר הרבה, שהרי עבודתו באה על מנת לקבל פרס. וזהו מה שפירש רש"י, דכי עסיק גופו במצוות מקבל שכר טפי, והיינו לומר כי העוסק בעצמו במצוות, וה"ז מורה

בפועל ממש הינו ענין קשה מאד, לכך אכן לא קנו עדיין את ארץ ישראל בשלימות כנוון ממש.

ושורש המשכת הארת הדעת למטה, טרם ירידתו עד למטה בפועל ממש, ה"ז ע"י ראיית העין, דהמביט על דבר בכדי לקנותו, וביותר כאשר הדבר מוצא חן בעיניו, ויש לו תאוה לדבר זה, והוא היה רוצה לקנותו, ה"ז נחשב ג"כ בעצם ככח הקנין. וזהו ענין ההוה אמינא שבגמ' כי בראיה בעלמא קני (ז"מ ז), ונודע מה שכתב הרמ"ע מפאנו (עשרה מאמרות, סיקור דין ס"ג פ"ט), כי כל הוה אמינא בגמ' יש לו שורש באמת בפנימיות הדברים, ובענין הבטה בהפקר אכן מצינו לדינא מחלוקת בדבר, ויש אומרים דהבטה זו קונה (טס קימ.), והרי לן כי בפנימיות הדברים אכן ישנו קנין של ראייה.

ועניינו הוא, דהנה אילו היה לאדם שלימות הדעת כנוון, ללא פגם הדעת שנמשך ע"י חטא עץ הדעת, אזי היה נחשב כי הבטתו ונתינת דעתו על הדבר בכדי לקנותו ה"ז הראיה הגדולה ביותר על כי דבר זה הוא שלו, שהרי כל ענין הקנין בא ע"ד הוראת בעלות, וה"ז ההבטה בדבר על מנת לקנותו ה"ז גילוי על התקשרות דעתו לדבר זה, והרי אילו לא היה דבר זה מיוחד אליו לא היתה דעתו מתאוה אליו לקנותו, ונמצא כי עצם הרצון לקנות את הדבר ה"ז הקנין הגדול ביותר. ומעתה הנה גילוי התקשרות הדעת זו אכן בא ע"י ראיית העיניים, וכן נודע כי הדעת יש בה ה' הוי"ו"ת בבחי' ה' חסדים, וה' הוי"ו"ת בבחי' ה' גבורות, והם נרמזים בב' העיניים, דכל ע"י בגימ' ה' פעמים הוי"ה, נגד ה' חסדים וה' גבורות, ושוב כאשר האדם מביט עם שני עיניו על דבר מסויים בכדי לקנותו, ה"ז ראייה על קניינו בדבר זה בשורש הדברים.

ועד"ו מבואר ג"כ שורש ענין מה שאסור לאדם לקדש את האשה עד שיראנה (קידושין מט.), ולדרכנו נאמר, כי ראייה זו הינה הכנה לכך שיוכל האיש לקנותה בפועל ממש ע"י היסוד, כאשר בשורש הדברים כבר נקנתה האשה אליו ע"י ראייה זו. וקנין הקידושין אכן מוכרח לבוא רק אחר הכנה זו, שהרי בקנין זה נצרכת ג"כ דעת האשה (טס ז:), דעליה להניח את עצמה להיותה נקנית ע"י האיש (עיי' ר"ן נדרים ל' ד"ה ואשט), אולם גם הסכמה זו צריכה לבוא מן האיש דייקא, דהוא צריך לפעול בה שתסכים להתקדש אליו, שהרי התורה אמרה "כי יקח איש אשה" (דברים כד, א), ולא "כי תלקח אשה לאיש" (קידושין טס), ולכן צריך הבעל לראות את האשה קודם הקידושין, ובכך הינו ממשך לה דעת זו שתתמצה להיות נקנית אליו, וטבע האשה אכן הוא עד"ו, דכאשר היא יודעת כי יש מי שרוצה לקנותה, אזי הינה מתרצית להיקנות אליו, ונמצא כי דעת האיש אכן המשיכה את הסכמת האשה, כאשר בשורש הדברים אכן נמשך כל הקידושין ע"י ראייה זו.

וזהו ג"כ עומק ענין מה דתנן התם (דף מט.), האיש מקדש בו ובשלוחו, האשה מתקדשת בה ובשלוחה. ואיתא בגמ', השתא בשלוחו מקדש, בו מיבעיא. אמר רב יוסף, מצוה בו יותר מבשלוחו, כי הא דרב ספרא מחריך רישא, רבא מלח

ענייני פרשת השבוע - פרשת עקב

וביסוד זה יבואר ג"כ ענין מה דילפינן לכל הלכות תנאים מתנאי בני גד ובני ראובן (קידושין סא), והרי אמרו חז"ל (כמוטות עז), דמילתא דליתא בשליחות ליתא בתנאי, ומעתה אם כל דין תנאי נלמד מבני גד ובני ראובן, הא ראייה כי כל עניינם אכן בא ע"ד שליחות, דתנאי ושליחות כי הדדי אזלי, ואכהמל"ב.

ועב"פ נמצא כי ההנהגה בחוץ לארץ באה ע"י שליח, ולכן גם המצוות שמקיימים בה ה"ז נחשב כמקיים מצוה ע"י שליח, משא"כ קיום המצוות בארץ ישראל יש לה חשיבות יתירה, ע"ד מצוה בו יותר מבשלוחו. וענין זה מקושר היטב אל הטעם השני שאמרו שם בגמ', על הא דנקט 'האיש מקדש בו ובשלוחו', דזהו מכיון שאסור לקדש את האשה עד שיראנה, והיינו ע"ד מה שנתבאר כי קידושי אשה הם בבחי' קנין ארץ ישראל שאינו בא ע"י שליח, וארץ ישראל הרי יש לה נשיאות חן נפלאה ביותר בעיני השי"ת, עד כי לכן כתיב בה "תמיד עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה", דכל דבר שיש לו חן מסתכלים עליו תמיד, ולכן אין הקב"ה יכול לנתק את עצמו כביכול מלהביט על ארץ ישראל. וכן נתבאר כי החן נמשך מן הראשית ועד האחרית, מבחי' אות א' ועד אות ת', וה"נ אמר "עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה", וזהו בחי' הקנין של ארץ ישראל, ולכן גם בקידושי אשה נצרך לראותה מתחילה מצד נשיאות חן זו כנ"ל.

הבטת עיני הקב"ה על אר"י להיותה בבחי' רשות היחיד, וביותר על מקום המקדש

ובכלליות ענין הבטת העין כתב האריז"ל על הפסוק "עיניך לנכח יביטור" (משלי ד, כה; ליקו"ט סז), דזהו סוד מה שאמרו בגמ' (ע"י מנחות קי. ונכ"ט), על רב שלא הסתכל חוץ לד' אמות, והרי הושטת העין אינה אלא לג' צדדים, שהם פנים ובי' צדדים, כי שם צריך שלא יסתכל חוץ לד' אמות, הנה ג' פעמים ד' הן י"ב אמות, נגד ג' שמות הוי"ה שהן י"ב אותיות, והגימ' של ג' הוי"ות עולה כמנין נכ"ח, וזהו "עיניך לנכח יביטור", שלא יושיט עיניו רק ג' פעמים ד' אמות שהן ג' הוי"ות שעולין "נכח", עכ"ד. והיינו לומר כי הענין שלא להביט חוץ לד' אמות אינו מצד החשש שמא יכשלו העיניים בראיה שאינה הגונה, אלא בפנימיות הדברים בא ענייניו מצד אור העיניים, שאין להשפיע אותו אלא רק אל המלכות שהינה בבחי' רשות היחיד, ולא לרשות הרבים שהוא רשות הסט"א, עלמא דפרודא, והרי רשות היחיד של האדם הם בבחי' ד' אמותיו הקונות לו בכל מקום (נ"מ י), ולכן אל לו לאדם להביט חוץ לד' אמותיו. וביותר מבואר הדבר ע"פ מה שנתבאר לעיל, דתכלית הכל הוא לגלות את כבוד ה', והי"י יחי"ד בגימ' כבוד, ולכן צריכה ראיית העין לבוא רק ברשות היחי"ד.

ומה שנתבאר בדברי האריז"ל אלו כי הבטת העיניים אינה אלא לג' צדדי האדם, לפניו ולבי' צדדיו, ולא לאחוריו,

על העבודה שלא על מנת לקבל פרס שאינה באה ע"י שליח כנ"ל, הנה הוא מקבל שכר טפין.

הנהגת אר"י לעומת חז"ל ע"י הקב"ה בעצמו, התפשטותה בחז"ל ע"י שליח בדרך הטבע

והרי נתבאר כי קנין ארץ ישראל הוא בבחי' קנין הקידושין, ואשר בה אמרו חז"ל כי מצוה בו יותר מבשלוחו, ולכן אכן איתא בגמ' (מעניט י), דארץ ישראל משקה אותה הקב"ה בעצמו, וכל העולם כולו על ידי שליח, שנאמר "הנותן מטר על פני ארץ, ושולח מים על פני חוצות" (איזו ה, י). ולהנ"ל נימא, כי העבודה בחוץ לארץ באה על מנת לקבל פרס, בבחי' ימות החול, ולכן נמשך השפע אליה ע"י שליח, משא"כ העבודה בארץ ישראל באה יותר בכוונה שלא על מנת לקבל פרס, ולכן בא השפע אליה ע"ד מצוה בו יותר מבשלוחו.

ובהנחה זו יש לבאר נמי את ענין מה שכיבש ארץ ישראל בא ע"י בני גד ובני ראובן, דכתיב בהו "חלוצים תעברו לפני אחיכם" (דנ"ט ג, יט), דהם היו גיבורים ואנשי מלחמה, ולכן הוצרכו הם להילחם בראש. ולכאורה צ"ב, וכי ירושת הארץ באה בדרך הטבע, והלא כתיב "כי לא בחרבם ירשו ארץ, וזרועם לא הושיעה למו, כי ימינך וזרועך ואור פניך כי רצייתם" (ספ"ט ז, ד), וא"כ מה טעם הוצרכו גיבורים אלו לעמוד בראש הגייסות. אמנם להנ"ל א"ש, בהקדם, דהנה נחלת בני גד ובני ראובן הרי הינה בעבר הירדן, והרי ישנם כמה מצוות הנוהגות בארץ שאינן נוהגות בעבר הירדן, וי"ל כי עבר הירדן אכן נחשבת במקצת בבחי' חוץ לארץ, ומה שנחלה זו ניתנה לבני גד ובני ראובן, ה"ז כהכנה אל מה שעתידה ארץ ישראל שתתפשט בכל הארצות. והנה נתבאר כי הנהגת חוץ לארץ באה ע"י שליח, ומעיקרי העניינים של הנהגה זו הוא, דהנהגה זו מלוכשת בדרך הטבע, ע"ד מלאך מט"ט שהוא השליח של דרך הטבע, משא"כ ההנהגה שלא ע"י שליח באה ע"ד נס. ואכן חזינו כי בארץ ישראל ניכרת ההשגחה העליונה גם כאשר הנהגה באה ע"פ הטבע, ע"ד דכתיב "עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה עד אחרית שנה" (דנ"ט יא, יט), משא"כ בחוץ לארץ באה כל ההנהגה ע"פ דרך הטבע גרידא, ואילו ההשגחה העליונה נעלמת ונסתרת בה, וה"ז נחשב כהנהגה הבאה ע"י שליח. אולם מכיון שארץ ישראל עתידה להתפשט בכל הארצות, שוב נצרך להיות גם בה איזו הנהגה הנוהגת בכל הארצות, שהרי אי אפשר לברר את הזולת אלא רק כאשר יש למברר שייכות עמו, ולכן צריך המברר להתלבש בלבוש המתברר, והי"י אע"פ שבוודאי "לא בחרבם ירשו ארץ", מ"מ נצרך היה להלביש ולהסתיר את כיבוש זה, שיהא נראה לכל הפחות בדרך הטבע, וזהו ענין בני גד ובני ראובן שהוצרכו להכין את הרחבת גבולי הארץ לעתיד לבוא, ולכן נכבשה הארץ על ידם ע"ד לבוש הטבע כבחוץ לארץ.

ענייני פרשת השבוע - פרשת עקב

בא ע"י ארבע מאות שקל כסף כנגד ת' פרסאות של ארץ ישראל, דזהו שורש הקנין של ארץ ישראל.

וחברון אכן משמשת כהכנה אל שלימות קנין ארץ ישראל, וכענין דוד המלך שמלך בחברון ז' שנים, ואח"כ בא לירושלים (ט"ז ג, יא). וע"ד הרמז נתבאר במקום אחר, כי על כך נאמר "וחברון שבע שנים נבנתה לפני צוען מצרים" (נמדנז יג, כט), שהרי צוע"ן מצרי"ם בגימ' ירושלי"ם, והיינו כנודע כי ארץ מצרים עומדת לעומת ארץ ישראל, וה"נ צוען שהינה עיר הבירה של מצרים עומדת לעומת ירושלים, ומכיון שהוצרך דוד להיות ז' שנים בחברון טרם בואו לירושלים, לכן נאמר "וחברון שבע שנים נבנתה לפני צוע"ן מצרי"ם", דלפני שמבררים את צוען מצרים ע"י העלייה לירושלים, נצרך להיות מתחילה ז' שנים בחברון, והיינו כנ"ל אשר חברון הינה הכנה לקנין הנכון של ארץ ישראל.

ובמה שנתבאר כי קנין ארץ ישראל בא ע"י הבטת עיני הקב"ה, ואשר הבטת העיניים זהו אמיתת הקנין כנ"ל, הנה בבחי' זו נימא כי שלימות קנין ארץ ישראל, וענין רשות היחיד שבה, ה"ז במקום המקדש, ואשר עליה נאמר "והיו עיני ולבי שם כל הימים" (מ"א ט, ג), דלא רק העיניים בלבד מביטים על מקום זה, אלא גם הלב שהוא שורש העיניים פונה אליו, ע"ד שורייני דעינא באובנתא דליבא תליא (ע"ז כט). ואכן ל"ב בגימ' כבוד, ובגימ' יחיד, דאמיתת רשות היחיד של ארץ ישראל הוא בהר הקודש בירושלים, ולכן נאמר בו "והיו עיני ולבי שם כל הימים", וזהו שורש קנין ארץ ישראל כנכון.

ג.

לעומת הקנין החזק ביותר מתגברת הסט"א במענת גולה, גזילת אר"י ע"י בני חם

והנה מאחר שנתבאר כי קנין כלל ישראל בארץ ישראל הינו קנין נעלה כ"כ, והוא בא ע"ד קנין אישות שהוא קנין חזק יותר מכל שאר הקניינים, לכן מתגברת הסט"א ביותר לעומתה, דדבר קשה ביותר הוא שיתגלה קנין חזק שכזה בעולם. ונודע נמי כי התגברות הקלי' בא בכל עת ע"ד היפך הקדושה ממש, וה"נ מאחר שקנין ארץ ישראל הינו קנין חזק כ"כ, לכן מתגברת הקלי' כנגדה בטענת לסטים אתם (רש"י נלאשית א, א), לומר כי גזלנו את ארץ ישראל, ואין זה הקנין שלנו.

ודונמא לדבר הוא מענין הכבוד, דנתבאר כי זהו בעצם קנין עמוק ונעלה ביותר, וזהו קנין גדול ביותר בנפש, אולם לעומת הקנין החזק ביותר מתעורר קטרוג של לסטים אתם כנ"ל, וה"נ על הכבוד האמיתי ישנו ג"כ קטרוג זה, ועבודה יתירה ישנה לראות שלא יגלוהו מן הנשמה, ונרמז עניינו במה שהאותיות אחר כבוד"ה הם גול"ה. וגזלה זו באה ע"י אלו שאינם ראויים לכך כלל, כענין הגוף שהינו בזוי באמת, ואין לו כל שייכות לכבוד, והכבוד אינו ראוי אליו כלל, ע"ד "לא נאווה לכסיל כבוד" (משלי כו, א), והוא מנסה בכל עת

י"ל דזהו ע"ד החילוק שישנו בין השלש רגלים לשמיני עצרת, דהשלש רגלים הם כנגד ג' צדדי הבטת העין, פסח כנגד צד ימין, שבועות כנגד צד שמאל, וסוכות כנגד צד הפנים, והם מכוונים ג"כ נגד ג' גווני העין, ונגד השלשה אבות, אברהם יצחק ויעקב, ואילו שמיני עצרת הוא בבחי' בת עין, והוא מקושר גם לצד האחור, ואכהמל"ב.

ומעתה הנה ארץ ישראל הינה ג"כ בבחי' רשות היחיד, והקב"ה אכן איננו מביט חוץ לרשות היחיד זו, והוא משפיע את אור העיניים רק עליה. והרי נתבאר כי הבטת עיניים הינה בבחי' המשכת הדעת שהוא כח הקנין, וה"נ כאשר הקב"ה מביט על ארץ ישראל בבחי' זו, עי"ז גופא הינה נעשית בגדר רשות היחיד, ע"ד חצירו של אדם קונה לו בכל מקום (צ"מ קג). וזהו ג"כ ענין שיעור גודלה של ארץ ישראל, שהוא ת' פרסה על ת' פרסה כנ"ל, והיינו בעצם ע"ד התפשטות ארבע אמות שהוא שיעור מקומו של אדם (גיטין עז:), וע"ד מה שכתב המהר"ל (נלא ישראל פ"ו), כי המקום הפרטי של אדם הוא ד' אמות על ד' אמות, וכשמתפשט זה המקום שהוא מקום היחיד להיותו מקום הרבים, היינו שמתפשטים ארבע אמות אלו בכל ארבע צדדין בשיעור ט"ז, ולכך שיעור רשות הרבים הוא ט"ז אמות, ע"ד ריבוי של רשות היחיד והגדלתה להיותה ד' פעמים ד' אמות, עכ"ד. ומעתה נימא כי ביותר באה התפשטות זו בארץ ישראל שהינה רשותו של הקב"ה, להיותה בשיעור ת' פרסה על ת' פרסה, ובמילוי אות ת' אכן נוספו אותיות י"ו שהוא שיעור רשות הרבים, וכמו"כ שיעור מקום זבת חלב ודבש של ארץ ישראל היא י"ו מיל על י"ו מיל (מגילה ו), ונרמז עניינו במה שנזכר בתורה י"ו פעמים "ארץ זבת חלב ודבש", וה"ז מורה על כי ארץ ישראל הינה בבחי' התפשטות שיעור רשות הרבים, אלא שעל רשות זו מביט הקב"ה, ומכח הבטת דעת עליון זו הינה נעשית לרשות היחיד, דאצל הקב"ה נחשבים כל הרשויות כרשות היחיד אחת גדולה, ויש לה התפשטות יתירה בשיעור ת' פרסה על ת' פרסה, ועל רשות זו בלבד מביט הקב"ה כנ"ל.

וכמו"כ הקנין הראשון של בני ישראל בארץ ישראל היה במערת המכפלה אשר בחברון, וממנה ילפינן לקידושי אשה בגזירה שווה קיחה קיחה משרה עפרון, וה"נ נימא כי חבר"ן בגימ' ב' פעמים עין, כנגד הסתכלות ב' העיניים. וכן חבר"ן בגימ' י' פעמים הוי"ה, והוא ג"כ בגימ' ד' פעמים אדנ"י, ונרמז בו ענין רשות היחיד שגבהה י' טפחים ורחבה ד' טפחים, ונודע כי הגובה הוא כנגד הדכר, בחי' י' פעמים הוי"ה, והרוחב הוא כנגד הנקב, בחי' ד' פעמים אדנ"י, וע"ד דאיתא בגמ' (ע"ז פ:), איתא זיבוריתא אותיבא על דשתיא, ואתאי זיבורא ויתיב על דערבא, והרי לן כי השתי שהוא בבחי' האורך, בחי' גובה, ה"ז בבחי' דכר, ואילו הערב שהוא בבחי' הרוחב הינו בבחי' נקב, וכל אחד מהם הוא בגימ' חבר"ן. [וכן חבר"ן בנו"ן דמנצפ"ן בגימ' י' פעמים הוי"ה אדנ"י, בחי' דכר ונוק'ן], ומערת המכפלה אכן הוא מקום קבורת הזוגות, איש ואשתו, וקניינה

ענייני פרשת השבוע - פרשת עקב

עבדים הם גזלנים, ע"ד מרבה עבדים מרבה גזל (לנות פ"ג מ"ו), והם גזלו את ארץ ישראל תחת רשותם, ולא עוד אלא שהם מעוותים את כל הענין, בהיותם באים עוד בטענה כי לסטים אתם.

כיבוש אר"י ע"ד האיש כובש את אשתו, הוראת בעלות פנימית מצד שורש הדברים

ועומק הענין הוא, דהנה נתבאר כי קנין ארץ ישראל בא ע"ד קנין אישות, והרי לגבי קנין זה נאמר "וכבשה" (שס א, כח), שהאיש כובש את אשתו (נר"י מ, יב), וה"נ ע"ד קנין בני ישראל את ארץ ישראל בדרך כיבוש. וכיבוש זה הינו מין קנין אחר מכל שאר הקניינים, דזהו קנין נסתר הבא ע"ד כבש"י דרחמנא, שהוא לשון כיבוש, והקנין שבו בא מכח מה דחזינן כי הלה מוסר את נפשו על הדבר בכדי לכבושו, ה"ז מורה על כי בשורש הדברים אכן שייך דבר זה אליו, ולכן דעתו מקושרת ביותר אל דבר זה, ושוב אין לו צורך להביא ראיות ע"פ כללי חושן משפט וקנייניו כי דבר זה הוא שלו, מאחר שקניינו בו בא ע"ד קנין של אבן העזר, ולא ע"ד קנין של חושן משפט. ומצינו דוגמא לקנין זה גם בחושן משפט, והוא במה דפסקינן לפעמים במקום ספק כי כל דאלים גבר (נ"ג ל:), וביאר הרא"ש (נ"מ ג), דמי שהדין עמו מוסר נפשו להעמיד את שלו בידו יותר ממה שמוסר האחר נפשו לגזול, וה"ז הוכחה כי הדבר הוא שלו. וה"נ כיבוש ארץ ישראל בא ע"ד, דמדחזינן כי כלל ישראל מסרו את נפשם עליה בכדי לכבושה, אין לך ראייה גדולה מזו כי הארץ הינה שלהם.

ומה דתנן (קידושין ג), האשה נקנית בשלש דרכים, בכסף בשטר ובביאה, ואשר הכסף והשטר הם קניינים הנוהגים גם בחושן משפט, הנה קניינים אלו באים מצד מה שאין לגלות את סוד הזיווג להדיא, ונצרך להלבישו גם בקנין חיצוני. ואכן הקנין הנעלה ביותר מבין ג' קניינים אלו הוא קנין ביאה, ומצינו כי רב מנגיד אמאן דמקדש בביאה (ינמות ג), והיינו מכיון שקנין זה אינו יכול לשמש כקנין נכון אלא רק אחר ביטול יצרא דעריות, ואילו כל עוד שיש יצרא דעריות, שוב אין דעת האדם המתגלית בעת הביאה משמשת כהוראת קנין כנכון, שהרי כבר יכול להיות שהלה איננו אלא בעל תאוה רח"ל, ולכן רב מנגיד אמאן דמקדש בביאה, דאי אפשר לנו לקנות בקנין זה עד לעתיד לבוא.

אנב נפרש מאמר זה, ונימא כי ענין המלקות שהיה רב מנגיד אמאן דמקדש בביאה, אכן זהו מכיון שהמקדש בביאה סבור כי אין לו יצרא דעריות, ולכן ניתן לקדש בביאה, ולעומת זאת צריך להלקותו על כך, ואשר המלקות מביאים לידי בושה, וע"ד דרשת חז"ל (מכות ג), "ונקלה אחיך לעיניך" (דברים נה, ג), כיון שלקה הרי הוא כאחיק, והרי לית בושה אלא מסטרא דעריין (ע"י מיקו"ל נ:), ובכך הורה לו רב כי הוא עומד עדיין תחת גזירת הכבושה הבאה מסטרא דעריין].

לגזול את הכבוד לעצמו, ולכן צריך לברוח מן הכבוד בכל עת.

ואר"י ישראל שהינה מקום הכבוד אכן נגזלה ג"כ ע"י בני חם שהם חומריים, וחם היה בנו של נח אשר בדידיה נפעל החילוק הראשון בין ארץ ישראל לשאר ארצות, שהרי בדידיה כתיב "ונח מצא חן בעיני ה'" (נלאש"ט ו, ט), וכן נח אתוון חן, ומצד נשיאות חן זו ניצול נח מן המבול (סנהדרין קט, ו) ועד"ז גם ארץ ישראל לא גושמה ביום זעם (יחזקאל כג, כד; זכמ"ס ק"ג), והיינו נמי מצד הנשיאות חן שיש לה בעיני ה'. וביתר עומק, הנה בזמן המבול נאמר "ותשחת הארץ לפני האלקים" (נלאש"ט ו, יא), ופירש בוזה"ק (מ"א ס"א), דהארץ שהינה בבחי' מלכות אבדה את חינה בעיני ה', כאשה שסר חינה מעיני בעלה, ומכח זה לא ניתן היה להמשיך את הייחוד של שמיני עצרת כראוי, ועל כך נאמר "ויתעצב אל לבו" (שס פסוק ו), דביום זה שהוצרך להיות בו שמחת תורה, ייחודא שלים, נמשך בו עצבות. וכן ע"ב בגימ' ל"ב עי"ן, דלעומת ענין "והיו עיני ולבי שם כל הימים" נמשך ענין "ויתעצב אל לבו", ושוב לא היה העולם יכול להתקיים עוד, וכל קיום העולם באותה שעה בא מכח נח שמצא חן בעיני ה', ומכח ארץ ישראל שהיה לה עדיין נשיאות חן בעיני ה'.

אמנם מנח נמשכו שלשה בנים, שם חם ויפת (שס פסוק י'), ונחלק עניינם לג' מדרגות, ד'שם' הוא בבחי' כבוד, ע"ד שם ה' המכונה "שם כבודך" (נממ"ט ט, ה), והוא היה איש נפשי, איש נשמה, אדם שיש לו אור, ונאמר בו "והוא כהן לא-ל עליון" (שס יד, יח), ואשר עבודת הכהנים אכן באה ע"ד כוונת השמות הק'. ולמטה ממנו בא יפת שעניינו היה ע"ד השכל הטבעי, ואשר גם שכל זה איננו ענין חומרי, אלא זהו דבר נאצל שיש לו יופי, אך מ"מ אין זה בבחי' נשמה, בחי' פנימיות, ונחסר לו בחי' התפארת של שם שלמעלה מענין יופי. ועכ"פ יופי זה של יפת יש ביכולתו להתעלות ולשמש אל הטוב של שם, וכדרשת חז"ל (מגילה ט), "יפת אלקים ליפת, וישכון באהלי שם" (נלאש"ט ט, כז), יפיותו של יפת יהא באהלי שם, ולכן אין לתרגם את התורה אלא בלשון יוונית. אך למעשה לא נכנעו בני יפת אל שם, להיותם משמשים אותו, ואדרבה, כל קלי' היוונים באה מצד חוצפתם, לעשות עצמם כמושלים, וה"ז כענין פילוסוף המעמיד עצמו לעומת שכל התורה, ואין זה אלא חוצפה, דהוא אינו מבין את ערכו האמיתי, לידע כי עליו לשמש את חכמת התורה, וה"נ בבחי' זו בא עניינו של יפת. אולם חם בן נח היה חומרי ממש, ובדידיה נאמר "עבד עבדים יהיה לאחיו" (שס פסוק כ"ה), דחם אבד לגמרי את כל היופי והחן שלו, ומבני בניו באו הכושיים השחורים הנראים כקוף בפני אדם, ואין להם שום יופי.

ומעתה הנה דווקא בני חם אלו שאין להם חן, הם לקחו תחת רשותם את ארץ ישראל שהינה מקום החן. וכמו"כ ענין בני חם הוא ההיפך ממש של קנין כנכון, שהרי

בנס הפורים נתגלה התפשטות אר"י בכל הארצות, התלבשות מלכות שמים אצל מלכי עכו"ם

ורשות זו לבנות את בית המקדש אכן באה אחר נס הפורים, ואשר כל ענין נס זה בא ע"ד גילוי הארת ההשגחה העליונה שישנה על ארץ ישראל גם בחוץ לארץ, שהרי אע"פ שנס הפורים היה מלובש בדרך הטבע, מ"מ ניכר היה בו בפשטות כי הוא בא בהשגחה יתירה, ע"ד "עיני ה' אלקיך בה" שבארץ ישראל. ובכך נתגלה כי אפילו כאשר בני ישראל עומדים בגלות, ואף כאשר נראה העלמה בהשגחה העליונה, מ"מ לא זו בלבד שהשי"ת עדיין משגיח עלינו, אלא בשעה זו עוד ישנה השגחה נעלית יותר הנמשכת מבחי' עינא פקחא, עינא דלא נאים. ונרמז עניינו במה שאירע נס זה בחודש אדר שמזלו דגים, ואשר הדגים עומדים בים, ונתבאר לעיל כי המים התחתונים הם בבחי' מלכות שמים בהעלמה, אמנם הדגים שבה מורים על השגחה נעלית הקיימת גם בשעה זו, וכדאיאתא בזוה"ק (מ"ג קט"ו), דההשגחה העליונה על כלל ישראל נמשלת לנוני ימא דלית כסותא על עינא, ולית גבינין על עינא, בבחי' עינא פקחא, עינא דלא נאים. וזהו באמת שלימות קנין ארץ ישראל, כאשר תתגלה המדרגה דלעתיד לבוא, באופן אשר ההשגחה העליונה תבוא בגלוי על כל העולם, ע"ד התפשטות ארץ ישראל בכל הארצות. ומהאי טעמא אכן קבעו יום מיוחד של שושן פורים מפני כבודה של ארץ ישראל (יוטלמי מגילה פ"א ה"ב), וה"ז מורה על כי בפורים נתגלה הארה מעין של התפשטות ארץ ישראל בכל הארצות.

ובעומק הדברים בא גם נס זה ע"ד זיכרון היניקה שיש למלכי עכו"ם ממלכות שמים, בהקדם, דהנה איתא בזוה"ק (מ"ג רע"ה), כי המוציא שם רע על אסתר, דאסתאבת באחשוורוש, וזכתה לאתלבשא בה רוחא דקודשא, הה"ד "ותלבש אסתר מלכות" (אסתר ה, א), הא אמר קוב"ה "אני ה' הוא שמי, וכבודי לא אחר לא אתן" (ישעיה מג, ט), ורוחא דקודשא שכינתא הות דאתלבשת באסתר. אלא אסתר לישנא דסתר, שכינתא אסתירת לה מאחשוורוש, ויהיב ליה שידה באתרה, ואתהדרת איהי בדוועיה דמרדכי. והיינו לומר כי מאחר דחזינן כי אסתר לבשה רוח הקודש, שוב לא יתכן לומר כי היא עצמה נבעלה לאחשוורוש, והאומר כן ה"ז נחשב כמוציא שם רע על בתולת ישראל, ולכן נקטינן בודאי כי אסתר הכניסה שידה תחתיה, ותו לא. וביאור ענין שידה זו הוא, שהרי כל אדם יש לו לבוש דק המלביש את הנשמה, ולבוש זה איננו הגוף ממש, ולבד זאת יש לו חלק רע, והוא הצלם הרע שלו, בבחי' יצר הרע, והוא ענין הגוף החיצוני ממש. ומעתה הנה אסתר היתה יכולה להפריד חלק זה מעצמה, באופן אשר בשעה שהיה חלק זה אצלה, היה נחשב זאת כחלק ממנה, אך בשעה שנכנסה אל אחשוורוש היתה מסלקת את עצמה משם, והיא לא הכניסה אליו את הצלם הקדוש, ולא כל דבר שיש לו שייכות אל הנשמה, אלא היא הפרידה מעצמה את החלק הרע שלה, את הגוף החיצוני, ושוב לא נחשב זאת כחלק ממנה עצמה, ורק את חלק

ומעתה הנה מאחר שקנין הכיבוש הינו קנין נסתר כ"כ, לכן ישנם קטרוגים עליו, וניתן לבוא נגדו בטענת לסטים אתם, שהרי אע"פ שבפנימיות הדברים אכן נחשב הכיבוש בוודאי לקנין ממש, מ"מ אין זה אלא לאדם פנימי המבין את דרך פעולת הכיבוש, אך קשה הדבר לגלות עניינו לחוץ, ולכן ישנם עליו קטרוגים, ואין זה דבר פשוט כל כך.

מעלת קדושה שניה שבאה ע"י רשות מלך עכו"ם מצד יניקתו ממלכות שמים

ומצד זה מצינו ג"כ שנחלקו חז"ל בקדושה ראשונה, אם קדושה לעתיד לבוא או לא (מגילה י.), ולהלכה נקטינן כי קדושה זו לא קדושה לעתיד לבוא, אולם כתב הרמב"ם (צ"מ הנמיה פ"ו ה"ט"ו), דאע"פ שקדושת ארץ ישראל לענין שביעית ומעשרות וכיוצ"ב לא קדושה לעתיד לבוא, מ"מ קדושה ראשונה של מקדש וירושלים קדושה לעתיד לבוא, לפי שקדושתן מפני השכינה, ושכינה אינה בטלה, אבל חיוב הארץ בשביעית ובמעשרות אינו אלא מפני שהוא כיבוש רבים, וכיון שנלקחה הארץ מידיהם בטל הכיבוש, ונפטרה מן התורה ממעשרות ומשביעית. וכיון שעלה עזרא וקדשה, לא קדושה בכיבוש, אלא בחזקה שהחזיקו בה, ולפיכך כל מקום שהחזיקו בה עולי בבל, ונתקדש בקדושת עזרא, הוא מקודש היום, אע"פ שנלקח הארץ ממנו, וחייב בשביעית ובמעשרות, עכ"ד. ומדבריו נמצא, דקדושה ראשונה שבאה ע"ד כיבוש, שוב כשבטל הכיבוש בטלה קדושה זו, וה"ז מורה על כי לא זכינו לברר כיבוש זה להיותו קנין כנכון, ולכן גברו הקל"ב לבטל אותו. אך קדושה שניה שבאה ע"י הרשות שנתן להם כורש בדבר, ה"ז ע"ד קנין חזקה דעלמא, ולכן קדושה זו לא בטלה.

ונפשמות הדברים נראה, כי קדושה שניה זו שבאה ע"י רשות כורש, ה"ז קנין נמוך יותר, בהיותו מעשה קנין ככל שאר דרכי הקניינים, ולכן היה ביכולתו להתגלות בזה העולם. אולם בעומק הדברים י"ל, כי אדרבה, מאחר שקנין זה בא ע"פ רשותו של כורש שהוא ממלכי עכו"ם, שוב יש בו הארה מן הקנין הנכון בארץ ישראל שיהא לעתיד לבוא, ע"ד התפשטות ארץ ישראל בכל הארצות, לקנות על ידו את כל העולם. והענין הוא, דהנה נודע כי כל מלך ממלכי עכו"ם יש לו יניקה מכבוד ה', ולכן מברכים על ראייתו ברכת 'שנתן מכבודו לבשר ודם' (נתיבות נט.), ומעתה הנה כאשר מלך שכזה נותן רשות לעלות לארץ ישראל, ולבנות את בית המקדש, אין זה אלא מכח יניקה זו שיש לו מכבוד ה', ונמצא כי זהו זיכרון גדול אל כבוד ה' הגנוז בחוץ לארץ, ובכך נתגלה מעין ירושת ארץ ישראל שתהא לעתיד לבוא, כאשר "ימלא כבוד ה' את כל הארץ", וזהו הטעם היחיד למה הסכים מלך עכו"ם שיבואו לארץ ישראל, ולכן קדושה זו אינה בטלה לעולם.

ענייני פרשת השבוע - פרשת עקב

ושורש הענין נמשך מכח מרדכי הצדיק, שהוא הגיד על בגתן ותרש שבקשו לשלוח יד במלך אחשוורוש (שס ג, כג), ולכאורה צ"ב, וכי מה איכפת ליה שיהרגו את אחשוורוש. אמנם עניינו הוא ע"ד הנ"ל, דמרדכי ידע כי אחשוורוש הינו מרכבה למלכות שמים, והקב"ה מתלבש בו, ולכן צריך לנהוג כבוד במלכות, וכדאינתא בגמ' (נרכות נא), לעולם ישתדל אדם לרוץ אפילו לקראת מלכי עכו"ם, שאם יזכה יבחין בין מלכי ישראל למלכי אומות העולם. וי"ל כי הריצה לקראת מלכי עכו"ם היינו בכדי לכבד את נקו' מלכות שמים הקיימת בהם, וזהו ענין שאם יזכה יבחין, והיינו שיבחין במלכות שמים הגנוזה במלך עכו"ם זה עצמו, ושוב כאשר מכבדים ניצו' זה, מוסיפים בו אור, ועי"ז יש בכוחו לצאת ממנו, ולסלק את יניקתו מן הקדושה. ונמצא כי מרדכי הצדיק כבר החל בעסק זה, לסלק את היניקה שיש לאחשוורוש ממלכות שמים.

ומאחר שבאותה שעה נתגלה אחשוורוש אחר, שוב נתגלה ג"כ אח"כ ספר הזכרונות, וימצא כתוב אשר מרדכי דיבר טוב על המלך (שס ו, ג-ב), ומכח זה נשתלשל הענין שילבש מרדכי את לבוש המלכות אשר לבש בו המלך (שס פסוק י"א), ועי"ז החל להשתלשל נס הפורים. ובפשוט תמוה הדבר ביותר, מה מעלה היא זו למרדכי, ללבוש את לבוש אחשוורוש, וכי נחשב זאת ליקר וגדולה אליו, אתמהה. אמנם להנ"ל א"ש, דמאחר שנתגלה באותה שעה כי אחשוורוש אינו אלא בבחי' נקו' מלכות שמים שבו, שוב בא ג"כ מרדכי ללבוש את בגדי "המלך" שהתלבש אצל אחשוורוש, ונמשך לו זאת מאחר שהוא גילה את נקו' מלכות שמים שבו כנ"ל, ולכן נמי נתעלה מרדכי להיותו משנה למלך אחשוורוש בבחי' זו.

ומעתה הנה עד"ז בא ג"כ ענין מה שלאחר נס הפורים נתן כורש רשות לעלות לארץ ישראל, ולבנות את בית המקדש, והיה זאת זיכרון גדול על כבוד ה' הגנוז אצל מלכי עכו"ם, ובכך נתגלה מעין ירושת ארץ ישראל שתהא לעתיד לבוא, כאשר ימלא כבוד ה' את כל הארץ, ואשר זהו ירושת ארץ ישראל כנכון, ולכן יש מעלה יתירה בקדושה שניה זו שאינה בטלה לעולם. ובעומק הדברים היינו לומר, כי סוד הכיבוש הבא ע"ד כל דאלים גבר, נמשך עתה בפועל ממש.

קדושה ראשונה של המקדש וירושלים באו ג"כ ע"ד קנין דעלמא כקדושה שנייה

ויתירה מזו נימא, כי מה שכתב הרמב"ם כי קדושה ראשונה של המקדש וירושלים קדשה לעתיד לבוא, דקדושתן מפני השכינה, ושכינה אינה בטלה, הנה דבריו צריכים ביאור לכאורה, שהרי מה מקום יש לדון על קדושת המקדש משום שכינה, כאשר אין בה מתחילה קדושת ארץ ישראל, והלא מתחילה צריך לקדש את הר הבית בקדושת ארץ ישראל, ורק אחר שיש בו קדושה זו ניתן להחיל עליו גם את קדושת המקדש, וא"כ מאחר שקדושה ראשונה של ארץ ישראל שבאה ע"י הכיבוש התבטלה, שוב מה מקום יש לקדושת המקדש ללא קדושת ארץ ישראל, וצ"ב. אמנם י"ל כי לכך אכן קנה דוד

זה שהוא בבחי' שידה הכניסה אסתר אל אחשוורוש, כאשר היא עצמה אכן לא נבעלה אליו.

אמנם איתא בספ"ק זרע קודש (פויס ד"ה אל מדמי), דמה שהזהיר מרדכי את אסתר, באמרו "אל תדמי בנפשך להמלט בית המלך מכל היהודים, כי אם החרש תחרישי בעת הזאת, רווח והצלה יעמוד ליהודים ממקום אחר, ואת ובית אביך תאבדו" (אסתר ז, יג"ד), הנה "אל תדמי בנפשך" היינו שלא תעשי דמותך ואת לא תכנסי אצלו, "כי אם החרש תחרישי בעת הזאת", ותכניסי שידה בדמותך, יהיה הנס ע"י השידה, כמו שמצינו בגמ' שהרבה פעמים נעשה נס על ידם (מעילה י"ז), אבל יהיה "ממקום אחר", וכאן שהיה הנס לכלל ישראל, שקיימו וקבלו התורה עי"ז (שנת פמ), טוב יותר שיהיה מסטרא דקדושה, וצריך שלא יהיה לסט"א חלק, על כן "אל תדמי בנפשך", עכ"ד. [הובאו דבריו הק' בספר על הגאולה ועל התמורה להרה"ק מסאטמאר זי"ע, אות מ"ב]. והנה דבריו הק' מוקשים מאד לכאורה, דאיך ניתן לומר כי באותה שעה נבעלה אסתר עצמה לאחשוורוש, והלא האומר כן הינו בבחי' מוציא שם רע על בתולת ישראל ממש כנ"ל, וצ"ב.

ונתבאר עניינו במקום אחר, דדברי מרדכי אלו נאמרו בשעה שילבשה אסתר מלכות, ואשר על כך איתא בווה"ק (שס קטט:), שאלו את רב מתיבתא, כי ודאי ידענא דאתון מלובשין תמן בלבוש יקר דגופא דכיא קדישא, אי הוה כגוונא דא בהאי עלמא, בר נש דאתחזי בההוא גופא כגוונא דאתון קיימין בההוא עלמא. והשיב רב מתיבתא, דהא הוה בהאי עלמא הכי, דכתיב "ותלבש אסתר מלכות", אתלבשת בההוא דיוקנא דההוא עלמא. והיינו לומר כי אותה שעה היתה הפעם היחידית שמצינו אדם בעולם שהלביש עצמו בבגדי קודש, כאדם הראשון קודם החטא, וכהלבוש שיש לנשמה בנן עדן. ומעתה נימא, כי אם בעלמא הכניסה אסתר שידה תחתיה, והוא חלק הגוף שאין לו שייכות אל הנשמה, הנה באותה שעה נהגה אסתר להיפך, דאדרבה, בשעה זו סילקה אסתר את השידה שבה, ולא עוד אלא שהיא נכנסה לאחשוורוש עם לבוש קדוש כאדם הראשון קודם החטא כנ"ל, והנה מדרגה זו בוודאי אינה מוצאת חן בעיני אחשוורוש הגשמי, וא"כ מאי האי דכתיב "ויהי כראות המלך את אסתר המלכה עומדת בחצר, נשאה חן בעיניו, ויושט המלך לאסתר את שרביט הזהב אשר בידו" (שס ה, ג). ובהכרח לומר כי בשעה זו העלתה אסתר את אחשוורוש עצמו, שלא יהא עוד בבחי' 'אחשוורוש', אלא הוא יהא בבחי' סתם "המלך" שבמגילה דקאי על מלכו של עולם (ווי"ק ח"ג קט:). אסמ"י ג, י, שהרי נקו' המלכות דקדושה קיימת גם אצל מלכי עכו"ם בסוד שכינתא בגלותא, ובשעה זו הפרידה אסתר את נקו' הקדושה שבאחשוורוש מכלליות הטומאה שבו, ושוב היה זאת אחשוורוש אחר, ונקו' מלכות שמים שבו היא זו שהושיטה לאסתר את שרביט הזהב, וה"נ כאשר נבעלה אסתר אליו, היה זאת אל נקו' מלכות זו שבאחשוורוש, וממנו נמשך שורש נס הפורים.

ענייני פרשת השבוע - פרשת עקב

ומאחר שהמבול נחשב כאבדה ששטפה נהר, לכך איתא במדרש (מנחם נח י"ז), כי כשהיה נח בתוך התיבה, היה תדיר מתפלל, שנאמר "על זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצוא, רק לשטף מים רבים אליו לא יגיעו" (מסיל לנ, ו), שהוא התפלל שלא יגיע המבול אליו. והנה על פסוק זה דרשו חז"ל (נרכות ט), ד"לעת מצוא" זו אשה, והיינו נמי לומר כי כאשר החסיד הולך למצוא אשה הנחשבת בבחי' כבוד ה' כנ"ל, אזי הינו מתפלל כי "רק לשטף מים רבים אליו לא יגיעו", והיינו שיהא ביכולתו להתגבר על הקטרוגים שבבחי' שטפה נהר העומדים לעומת גילוי כבוד ה', ושלא יגיעו אליו קטרוגים אלו כלל. והמתפלל על מציאת אבדה זו גם כאשר שטפה נהר אכן הינו מכונה בשם "חסיד", דענין החסיד הוא מצד היותו נוהג גם במידת חסידות שאין בה חיוב ע"פ הלכה, וה"נ אפילו כאשר מצד ההלכה יש מקום לבוא לידי ייאוש מאבדת המלכות, מ"מ החסיד אינו מתייאש ממנה, וה"ז מורה על תוקף קניינו בה כנ"ל.

ובבחי' זו בא ג"כ ענין כיבוש ארץ ישראל, דהנה ע"פ הלכה אין הכיבוש נחשב בגדר קנין ממש, ואע"פ שישנם בודאי כמה הלכות התלויות בכיבוש, מ"מ בדיני קניינים לא מצינו שייחשב הכיבוש בתורת קנין. ומה שמצינו להלכה כי ניתן להכריע ספק בעלות ע"י דין כל דאלים גבר, וכסברת הרא"ש הנ"ל דהוכחה יש בדבר, מ"מ הא ודאי דאי אפשר להשתמש עם סברא זו בפשטות, להיותה בגדר קנין ממש. וכגון בענין הכיבוש דעלמא, ובענין גולן המוסר נפשו להשיג דבר בגזלה, וכי נימא דזהו ראייה שהוא שלו, ובהכרח לומר כי כל סברא זו באה רק במקום ספק, כאשר אין לאף אחד מן הצדדים חזקה דמעיקרא, ואין לו תפיסה בדבר, דאזי משתמשים עם סברא זו להכריע את הספק שביניהם, אולם הא ודאי כי אין זה קנין ממש, ואין בדבר ראייה ברורה על בעלות החפץ. אמנם לגבי קנין ארץ ישראל נחשב הכיבוש כראייה על בעלותם של בני ישראל עליה, והיינו נמי מכיון שהחסיד אכן יכול להשתמש עם דין כל דאלים גבר, והוא מסוגל לחטוף דבר כאשר הוא יודע בנפשו ע"פ פנימיות כי דבר זה שייך אליו, ואף כאשר איש הלכה יאמר כי מעשה חטיפה איננו מעשה נאצל, ואין זה ברור ע"פ חושן משפט כי מותר לעשות כן, מ"מ החסיד איננו מתפעל מטענה זו, שהרי הוא אינו נוהג רק ע"פ פשטות גרי ההלכה בלבד, אלא הוא נוהג גם במידת חסידות, והוא פועל גם ע"פ כוחות פנימיים, ולכן כאשר כוחות אלו מורים לו לעשות מעשה, והוא יודע בנפשו כי עליו לעשות כן, שוב אין החסיד מרגיש צורך להצטדק על כך, ולהשוותו בהכרח עם גדרי ההלכה. והנה לכן החסיד דווקא הוא זה שמתפלל "רק לשטף מים רבים אליו לא יגיעו", שהוא יכול לזכות לקניינים במקום אשר אחרים זולתו כבר התייאשו מהם לגמרי.

ובבחי' זו יבואר ענין מה שאמרו חז"ל (קידושין פג:), כי הספנים רובם חסידים, דהנה 'ספינה' הינה מלשון 'מאן ספינ' (מו"ק כט), והיינו לשון הסתר, וה"ז מורה על קנין

המלך את הר הבית מארוונה בקנין כסף דעלמא (ט"ז כה, נד), וכן מצינו כי דוד המלך קנה אותה "בכסף מלא" (דב"א כה, נד), כאותו הלשון שנאמר אצל אברהם אבינו, שהוא קנה את מערת המכפלה "בכסף מלא" (נחשית כג, ט), וזאת אע"פ שדוד היה מלך, והיה בידו לכבוש מקום זה ללא קנין. ונימא כי מה שדוד המלך נהג כן, היה זאת מכיון שאילו היה קנין הר הבית בא ע"ד כיבוש, אזי היתה קדושתו מתבטלת, דלעת עתה לא נתגלה עדיין אמיתת הקנין הבא ע"ד כיבוש, שהרי על קנין זה ישנו עדיין קטרוג של לסטים אתם. ולכן בא דוד לקנות את מקום המקדש בפועל ממש, ע"ד דרכי הקניינים דעלמא, וקנין זה הינו קנין נצחי שאינו בטל לעולם, ונמצא כי מקום זה היה לו קדושת ארץ ישראל שלא נתבטלה, ושוב ניתן היה להחיל עליה גם את קדושת שכינה שאינה בטלה, להיותה בבחי' "והיו עיני ולבי שם כל הימים".

ד.

תוקף הקנין ע"י דעת שאינה באה לידי ייאוש אפילו במצב של שטפה נהר, מדרגת חסיד

והנה אחד מן הראיות על תוקף הקנין בדבר מסויים, ה"ז כאשר הבעלים אינם מתייאשים ממנו לעולם, והיינו ע"ד מה שנתבאר כי כלליות ענין הקנין תלוי בדעת, ושוב נימא כי כאשר הבעלים אינה מסיחים את דעתם לעולם מחפץ זה, לבוא בו לידי ייאוש, ה"ז גילוי גדול ביותר על תוקף קניינם בו. וה"נ עד"ז ישנה ראייה גדולה על קניינם של כלל ישראל בארץ ישראל, וזאת מצד מה שהם לא התייאשו ממנה מעולם, והא ראייה כי היא קנויה להם. וביותר באה ראייה זו מצד מה שנתבאר כי קנין ארץ ישראל הוא כקנין אשה, והאשה אכן נחשבת בבחי' אבדה לבעלה (קידושין ג:), ובאבדה מצינו ענין ייאוש בעלים, ואשר ע"ז יוצאת האבדה לגמרי מרשות בעליה. ובענין הייאוש גופא ישנם כמה מדרגות, וישנו בחי' ייאוש הבא ע"ד אבדה ששטפה נהר (נ"מ כג:), ואשר היא מותרת למוצאה אפילו כאשר הלה עומד וצווה (טס נד:), וזאת מכיון שאבדה זו הינה אבודה ממנו ומכל אדם, ובוודאי התייאשו הבעלים ממנה לגמרי. אמנם ה"נ נימא כי מי שיש לו קנין חזק מאד בדבר מסויים, הנה הוא לא יתייאש ממנו אפילו במצב שכזה. ובבחי' זו אכן באה מעלת ארץ ישראל, שהרי בזמן המבול אבד"ה המלכות את חינה בעיני ה', וי"ל כי אבדה זו היתה בבחי' אבדה ששטפה נהר, וחזינן כי בכל זאת לא התייאש הקב"ה מארץ ישראל, והיא "לא גושמה ביום זעם", והא ראייה על תוקף הקנין שיש לו בה.

ובמו"ב נתבאר לעיל כי הים הוא בבחי' עלמא דאתכסיא, ויש בו קדושת ארץ ישראל בגניזה, ולכן יכול היה יחזקאל לקבל נבואה על נהר כבר, וה"נ נימא דנמשך זאת מכיון שבתוך הים ישנם אוצרות אבודים ששטפם נהר, והנכנס לתוך הים ביכולתו למצוא אוצרות אלו, והוא אכן מגלה את קדושת ארץ ישראל העומדת בגניזה, וזהו הקנין הנכון בארץ ישראל.

ומעתה הנה אם כל ענין חג הסוכות בא בכדי לגלות את קנין ארץ ישראל, והסוכה יש בה קדושת ארץ ישראל, שוב לעומת זאת עומדת בוודאי קלי' הבאה בטענת לסטים אתם, וככלליות טענה זו הבאה על קנין ארץ ישראל, וה"נ לכן באה ההיא סבתא לצעוק על ריש גלותא וכולהו רבנן, דבסוכה גזולה הוו יתבי. ומה שהיא באה בטענה כי איתתא דהוה ליה לאבוהא תלת מאה ותמני סרי עבדי צווחא קמייכו, ולא אשגחיתו בה, ביאר הרה"ק ר' צדוק הכהן מלובלין ז"ע (דנ"י סופרים ט"ז), דהיינו מכיון שאברהם אבינו הוא שפתח דבר זה שלא להתייבש משום דבר, והיה זאת כשנשבה לוט, וכבר נתייבשו כולם מלהצילו, דעל כן אמר מלך סדום "הרכוש קח לך" (נל"ט יד, כ), דכבר נתייבש בידי המלכים, ואברהם אבינו אור עצמו עם שי"ח חניכיו לידי ביתו לרדוף אחר ארבעה מלכים (שס פסוק י"ד), ואיתא בגמ' (נדרים לז), דשי"ח בגימ' אליעזר, ומשמעות השם מפורש בתורה אצל משה רבינו, "כי אלקי בעזרי ויצילני מחרב פרעה" (שמות יב, ד), שכבר היה חרב פרעה על צווארו, והשי"ח יכול לעזור גם אחר הייאוש, דאפילו חרב חדה מונחת על צווארו של אדם אל יתייבש מן הרחמים (נכוח י), וזהו רמז מספר שי"ח, בגימ' יאוש עם הכולל, דמספר זה מוציא מידי ייאוש, והוא מורה שהשי"ח עוזר מכל דבר שהאדם חושב להתייבש. ונראה לי דזהו דברי ההיא סבתא, אתתא דהוה לאביה שי"ח עבדי צווחא קמייכו ולא אשגחיתו בה, דחשבה אולי סוברים כרבי שמעון דסתם גזילה יאוש בעלים (נ"ק קיד), ולפיכך לא השגחו בה, על כן אמרה שהיא מזרע אברהם שהתאזר עם שי"ח עבדיו, לעורר דבר זה שאין ייאוש כלל, ולמה לא ישגיחו בה להאמין לה שלא נתייבשה כלל, והיה לו לחוש לדבריה, ושלא לישב בסוכה הגזולה, עכ"ד.

ונימא עוד, כי מנין שי"ח עם מנין ל"ט שהיה בו נשמת משיח, ה"ז בגימ' אנוש, והוא ג"כ לשון יאוש, ולכן צריך להוסיף בחשבון זה עוד א' על מנין ל"ט, שהרי ל"ט הוא כענין ארבעים חסר אחת, וצריך להוסיף בו א' להיותו במנין מ', ובצירוף עם מנין שי"ח הנ"ל הרי לן תיבת 'משיח', ונמצא כי מבחי' 'אנוש' המורה על יאוש נעשה בחי' משיח. וכל ענין משיח אכן נבנה על ההתעלות למעלה מן הייאוש, שהרי משיח הוא בבחי' מלכות, ואסור להתייבש מן המלכות, וכל הנידון אם יזכו לביאת משיח אם לאו ה"ז ע"ד נסיון אם יתייבשו מביאת משיח אם לאו, דכל הכח לזכות לביאת משיח הוא אך ורק כאשר אין מתייבשים ממנו. והיינו הן בכלליות והן בפרטיות, דמי שמתייבש ממישיח הפרטי שלו, והיינו שהוא מתייבש מלבוא אל התכלית אשר בעבורו נברא, הנה הוא אכן אינו יכול לזכות למשיח, דאי אפשר לזכות למשיח במקום שיש בו ייאוש.

וכאופן אחר נימא ברמז הנ"ל, דאין צורך להוסיף א' על מנין ל"ט, אלא יש להוסיפו על מנין שי"ח, דשי"ח בגימ' קטגור, ובכדי להמתיק את קטרוגו צריך להוסיף עליו עוד א', להיותו במנין סגגור, והוא כענין "אם יש עליו מלאך מליץ אחר"ד מני אלף להגיד לאדם ישרו" (איוז לג, כג), דהסגור הוא

דברים נסתרים, והיינו דכתיב "שלשה אלה נפלאו ממני וכו', דרך אניה בלב ים" (משלי ל, ימיט), דזהו לכאורה דבר פלא איך יכולה האניה ללכת בלב ים, ומה מחפשת האניה בלב ים. אמנם דרך זו באה מכיון שישנם אוצרות גנוזים בתוך הים, והשטים בספינה משתדלים למצוא אותם, ואע"פ שאוצרות אלו הינם אבודים מכל אדם, והבעלים כבר נתייבשו מהם זה זמן רב, מ"מ דעתו של בעל הספינה מרגשת שיש שם אוצרות גנוזים, והוא לא התייבש מהם, ותוקף זה של הדעת שאינו בא לעולם לידי ייאוש ה"ז ענין טמון וגנוז, וזהו ענין 'ספינה' מלשון ספין, וכמו"כ השט בספינה אכן הינו חסיד, ע"ד הספנים רובם חסידים. והרי נתבאר כי מצד בחי' זו נמשך ג"כ דין כל דאלים גבר, וה"נ מצינו כי דין זה נאמר לגבי ההוא ארבא דהווי מינצו עלה בי תרי (נ"ז לז), ואשר 'ארבא' היינו ספינה שבנהר, והיינו נמי ע"ד הנ"ל אשר הספינה יש לה שייכות אל חסידים, ולכן אם מצינו שני אנשים הנחלקים עליה, בהכרח לומר כי אנשים אלו הינם בוודאי בגדר חסידים, ולכן נפסקה בהם ההלכה כי כל דאלים גבר, דלגבי החסיד ניתן להכריע את הדין ע"י קנין הפועל ע"ד הסתר, ולכן נאמר בו "על זאת יתפלל כל חסיד אליך, רק לשטף מים רבים אליו לא יגיעו".

שליחת הייאוש ע"י אברהם אבינו כלפי ענין משיח, וביותר ע"י תקנת מריש לשלול את ייאוש הגולן

וביסוד זה יבואר ג"כ ענין מה דאיתא בגמ' (סוכה לב), דההיא סבתא אתאי לקמיה דרב נחמן, אמרה ליה, ריש גלותא וכולהו רבנן בסוכה גזולה הוו יתבי. צווחה, ולא אשגח בה רב נחמן. אמרה ליה, איתתא דהוה ליה לאבוהא תלת מאה ותמני סרי עבדי צווחא קמייכו, ולא אשגחיתו בה. אמר להו רב נחמן, פעיתא היא דא, ואין לה אלא דמי עצים בלבד. אמר רבינא, האי כשורא דמטללתא דגזולה, עבדי ליה רבנן תקנתא משום תקנת מריש. ויבואר בהקדם, דהנה נתבאר כי קנין ארץ ישראל בא מכח עיני ה' המביטים עליה, ובכל שנה בחג הסוכות באה העבודה לגלות זאת, דסוכה מלשון ראייה, ובה נמשכת ג"כ השגחת הדעת דקדושה על כנסת ישראל, ע"ד דכתיב "למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל" (ויקרא כג, מג). ועבודה זו הבאה במשך חג הסוכות ה"ז כהכנה לשמיני עצרת שמתגלית בו השגחה נעלית יותר, ע"ד "והיו עיני ולבי שם כל הימים", וכענין מה שביים זה באה בקשת כנסת ישראל "שימיני כחותם על לביך" (ש"ס מ, ו; וס"ק ס"ז קיד), וזהו היפך ענין "ויתעצב אל לבו" שבא מחמת קלקול הייחוד של שמיני עצרת. וביים זה קוראים ג"כ בתורה מענין הסתכלות משה רבינו על ארץ ישראל (דנ"ס לב, ב), דמשה רבינו הוא בבחי' הדעת דקדושה, ע"ד כל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש (כמוצט ג), והיינו אדעתא דמשה, ומכח הסתכלותו על ארץ ישראל זוכים אנו לקנין בה.

ענייני פרשת השבוע - פרשת עקב

כח התשובה מצד ההכרח לבוא אל התכלית, ריבוי כבוד שמים, חומר עוון חילול ה' ועוון קרי בענין זה

ועצם כח התשובה אכן בא ע"ד שלילת הייאוש, שהרי כל יסוד ענין התשובה נמשך מכח ההנחה כי כל דבר בעולם יש לו בהכרח איזו תכלית שלשמה הוא נברא, והרי הקב"ה לא ברא דבר למגנא, ושוב בהכרח שהנברא אכן יבוא אל תכליתו, ואין מקום להתייאש מתכלית זו, ולכן מועלת התשובה לכפר על החטא, דלולי זאת לא יתכן שיבוא חוטא זה אל תכליתו.

וביסוד זה יבואר ג"כ ענין מה שעוון חילול ה' הוא המניעה הגדולה ביותר מלשוב בתשובה, וכדחזינן בד' חילוקי כפרה (יומא פו), כי מי שיש חילול ה' בידו ה"ז הדבר הקשה ביותר לשוב עליו בתשובה, עד כי על כך נאמר "אם יכופר העוון הזה לכם עד תמותו"ן" (שעיה כג, יד). ולכאורה צ"ב, שהרי לא חזינן שיהא עוון זה חמור כ"כ לגבי עניינים אחרים, ומה זאת אשר לגבי ענין התשובה הינו חמור כ"כ, וצ"ב. ויישוב הענין למדנו מתורתו של הפחד יצחק (מאמרי יוס"פ מאמרי ט'), ונפרש את הדברים ע"פ דרכנו, דהנה תכלית כל נברא הוא ע"ד מה דתנן 'כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא בראו אלא לכבודו', וכאן אנו מגיעים לפלאי נוראותיו של עולם התשובה, מה שבמקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד (נרכות לד:), כי כך הוא טבעו של ענין הכבוד, אשר בהכנתו של מי שהיה מסרב להיכנע יש עדיפות של כבוד מאשר בהכנתו של מי שהיה נכנע מעולם. וכגון כאשר ראובן ושמעון כופפים קומתם בפני לוי, ראובן היה מעולם בעל מחלוקתו של לוי, ושמעון היה מעולם בעוזריו, בוודאי שאין להשוות שתי הכפיפות הללו במידת הכבוד וההתנשאות העולים מהן ללוי. וה"נ אדם שעבר עבירה, והחרטה היגון והצער יוקדים בלבבו בלשונות של אש, הנה ריבוי כבוד שמים העולה ממנו הוא מסוג אחר לגמרי, שהרי בכך נמצאת כפיפת הקומה של הצד המתנגד ובעל המחלוקת, בעוד אשר בהכנת הצדיק גמור לא נמצאת אלא כפיפת הקומה של העוזר התמידי, ועל כך אמרו חז"ל (יומא סט), גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד". ומצד זה יש ג"כ בכח התשובה להפך זדונות לזכויות (שם ע"ב), שהרי אילו לא היה הלה מתנגד מתחילה אל כבוד ה', לא היה נמשך על ידו כבוד שמים גדול כ"כ כפי שנמשך ממנו עתה, ומכח כבוד שמים זה הנמשך ע"י התשובה נתקן החטא למפרע, ולכן נהפכים הזדונות לזכויות.

ומעתה הנה מי שיש בידו עוון חילול ה', ואשר עיקר מהות חטא זה הוא מיעוט כבוד שמים, נמצא כי הוא מפוצץ את היסוד אשר עליו מתכונן איתן מעמדו של הבעל תשובה, ואשר זהו מצד ריבוי כבוד שמים שנמשך על ידו, ועל כן בעולם התשובה נמצא חטא זה בראש הפסגה של חומר חילוקי הכפרה.

א' יותר על הקטגור, והוא ענין הוספת הכולל על מנין שי"ח, ועי"ז ניתן ג"כ לצאת מן היאוש שבבחי' אנו"ש, ולזכות אל ביאת משי"ח שלמעלה מן הייאוש.

ואברהם אבינו אכן לא התייאש מלהציל את לוט, בידיעתו כי נשמת משיח שהינו בבחי' מלכות גנוזה בו, ונתבאר כי קנין אשה שהינה בבחי' מלכות ה"ז הקנין הגדול ביותר, ושוב בוודאי אסור להתייאש ממנה, ולכן אע"פ שארבעת המלכים שבו את לוט, והיה זאת בבחי' אבדה שטפה נהר, וכבר היו יכולים להתייאש ממנו, ואזי היה זאת כייאוש מנשמת דוד המלך, מ"מ אברהם אבינו הוא בעל החס"ד, בבחי' חסיד, והוא לא התייאש ממנו אף במצב זה, ולכן רדף להצילו ע"י שי"ח עבדים שבגימ' א' יותר ממנין יאוש כנ"ל. ונרמז עניינו ג"כ במה דכתיב "מגדיל ישועות מלכו ועושה חס"ד למשיחו", לדוד ולזרעו עד עולם" (מהל"ס ימ, נא), לומר לך כי אברהם אבינו שהוא בבחי' מידת החסד, הינו משפיע למשיחו לדוד, ולא עוד אלא שדוד המלך יונק מבחי' רב חסד, שהוא החסד כנכון, והיינו דקאמר "מגדיל ישועות מלכו".

[אנב] נפרש פסוק זה ע"ד הרמז, ונימא כי בחשבון הגימטריא של הז' רועים נמצא כי המספר הנמוך ביותר הוא דו"ד, דכל אותיותיו הם במספר קטן, ואין באותיות שמו שום מספר גדול. אולם כאשר נחשב את הגימטריא של הז' רועים במילואם, אזי נמצא כי המספר הגדול ביותר הוא אצל דוד, וזאת מלבד אברהם אבינו. וכאשר נעיין בדבר נראה, כי אותיות המילוי גרידא של אברהם"ם [ל"ף י"ת י"ש י' מ'] הם בגימ' דוד במילואו [דל"ת ו"ו דל"ת], והיינו דכתיב "מגדיל ישועות מלכו", דיש להגדיל את המלך דוד להיותו הגדול מבין הז' רועים, וזאת ע"י "ועושה חס"ד למשיחו", דכאשר ניתן את המילוי של אברהם אבינו איש החסד אל דוד, עי"ז יהא דוד הגדול ביותר מכל הרועים, חוץ מאברהם אבינו].

ועב"פ נמצא כי היא סבתא סברה כי מה שריש גלותא וכולהו רבנן יושבים בסוכתה, ה"ז מכיון שהיא התייאשה ממנו, ולכן באה בטענה כי הינה מזרע אברהם שעורר דבר זה שאין ייאוש כלל. אמנם על כך השיבה רב נחמן, וכי היא באה להוציאם מן הסוכה מחמת שאין מקום ליאוש, הלא חז"ל האומרים כי מותר לישב בסוכה זו מפני תקנת מריש, הם אלו השוללים את הייאוש, שהרי דין זה בא מפני תקנת השבים, והיינו מצד היראה שמא יתייאש הגזולן מלשוב בתשובה, מה גם אשר הגזולן אכן עלול יותר לבוא לידי ייאוש, שהרי נתבאר כי גזל"ה הם האותיות אחר כבוד"ד, דעיקר הגזלה הוא בענין הכבוד, ולהלן יבואר כי הפגם בכבוד ה' הוא המניעה הגדולה ביותר מלבוא לידי תשובה, ושוב כאשר תקנו חז"ל תקנת מריש שלא יתייאש הגזולן, נמצא כי הם שוללים ביותר את ענין הייאוש, ולכן אין לה לסבתא אלא דמי עצים בלבד.

ענייני פרשת השבוע - פרשת עקב

שלעולמים ימצא העולם חן בעיניו, ונח הוא המעלה מ"ן על קנין זה, דהמקריב קרבן ה"ז כמניח את עצמו להיות נקנה אל ה' כנ"ל.

ונרמז עניינו ג"כ בתחילת ספר תורת כהנים, דכתיב התם "ויקרא אל משה" (ויקרא א, ט), עם א' זעירא, והיינו ע"ד מה שנתבאר לעיל, דצורת אות א' הוא י' למעלה וי' למטה ושתי ווי"ן באמצע, והם בגימ' כבוד, ולכן כתיב "ויקרא" עם א' זעירא, להורות על כי החוטא פגם בענין הכבוד, להיותו בבחי' יק"ר בלשון ארמי. ומסיק התם (פסוק ז'), "אדם כי יקריב מכם קרבן לה'", ודרשו חז"ל (פס"ו טז), "אדם" למה נאמר, מה אדם הראשון לא הקריב מן הגזל, אף אתם לא תקריבו מן הגזל, והיינו נמי ע"ד הנ"ל, ד"יקר' הוא כבוד שגזלה הסט"א לעצמה, ולכן אמר "אדם כי יקריב" ולא מן הגזל.

ומה שמאמר זה נאמר למשה רבינו, י"ל דהיינו ע"ד מה דאיתא בזוה"ק (מ"ז קיד:), כי הקב"ה ציוה למשה שיפריש ג' ערי מקלט בעבר הירדן (דברים ד, מא), להיות לו לעצמו למקלט מגואל הדם של המצרי שהרגו משה (שמות ג, ז). וביאר האר"ז"ל (עיי' ליקו"ט שמוט), דמשה לא הרג את המצרי בשם הנכון, ומכח זה נמשך ממנו המגדף שלא היה לו תיקון כראוי, ונודע כי מן המגדף נמשך אותו האיש יש"ו, ושוב הוצרך משה רבינו לשוב בתשובה על אשר לא קירב גם אותם בתשובה, ע"ד "וחשב מחשבות לבלתי יודח ממנו נדח" (ש"צ יד, ז). ומעתה י"ל, כי לכן נאמר "ויקרא אל משה" בא' זעירא, ד"ויקרא" בחילוף אותיות אתב"ש הוא מגדף, וכן ויק"ר בגימ' שמו של אותו האיש. והרי אמו של אותו האיש היתה ג"כ חוטאת, ועל כך נאמר "חטאת אמו אל תמה" (תהלים קט, יד), וה"נ "ויקרא" עם הא' זעירא בחילוף אותיות א"ת ב"ש הוא מגדפת, לרמז על אמו. ומה שנאמר "ויקרא אל משה" בא' זעירא, היינו לרמז למשה כי עליו לקרב את הכל, ללא יוצא מן הכלל, ואפילו המגדף שהוא הפוגם האמיתי בכבוד ה', מ"מ הוצרך משה לעסוק בתיקון כבוד ה'.

וע"ד יסוד זה מבואר ג"כ ענין מה שמצינו כי גם החטא הידוע הוא מן החטאים שקשה ביותר לחזור עליהם בתשובה (זו"ק מ"א יט:), ואע"פ שהתשובה מועלת בוודאי גם על חטא זה, דאין דבר העומד בפני התשובה (זו"מ מ"א לנ:), מ"מ איתא בזוה"ק לשונות חריפים על כך. וי"ל כי עניינו הוא ע"ד היסוד הנ"ל, דנתבאר כי כח התשובה מיוסד על כך אשר הקב"ה לא ברא דבר למגנא, ולכן בהכרח שגם החוטא יבוא אל תכליתו מכח התשובה. אמנם ענין החטא הידוע הרי בא ע"ד השתמשות עם כח היצירה לבטלה, ללא תכלית, ומעתה אם פגם החוטא בענין זה גופא, להיותו יוצר יצירה לבטלה, שוב נוהגים גם עמו בהנהגה כזאת, שלא תועיל אליו התשובה, אלא יהא נחשב כי הוא עצמו נוצר לבטלה.

ועוון קר"י אכן הוא אתוון יק"ר, והוא ענין כבוד בלשון תרגום, והיינו לומר כי ע"י עוון זה נמשכת יניקה אל הסט"א מענין הכבוד. וביתר ביאור, דהנה כאשר הכבוד בא אצל הנשמה שהינה מקור החיים, אזי יש לו חיות, והוא נחשב בבחי' 'כבוד' שיש בו אות ו' שהינה אות חיים (מיקו"ו קיט:). אולם כאשר הכבוד אינו בא מצד הקדושה, שוב נחסר ממנו אות ו' זו, והוא נעשה בבחי' 'כבוד', והיינו כנודע לכל בעל גאווה, כי הכבוד החיצוני הינו משא כבוד מאד לשאתו, שהרי הרודף אחר הכבוד צריך למצוא חן בעיני כל רואיו, ועליו לצאת ידי חובת כולם, ובכך מאבד הכבוד את חיותו, והיינו את אות ו' שבו המשפיעה אליו חיות, להיותו בבחי' חי נושא את עצמו (שנ"ל טז), ושוב הינו נחשב ע"ד "כבוד לב פרעה" (שמות ג, יד), דפרעה הוא מלך עכו"ם הנחשב בעצם כמרכבה אל כבוד ה' כנ"ל, אולם הוא אבד את מדרגה זו, והכבוד שלו איבד את חיותו. ועד"ז בא ג"כ ענין יק"ר שהוא כבוד בלשון ארמי, והוא ג"כ תרגום של דבר כבוד, לומר לך כי בבחי' זו נעשה הכבוד כדבר כבוד. ומעתה נימא עוד, כי מאחר שעוון קר"י הוא פגם בענין הכבוד, דעל ידו נמשכת יניקת החיצונים מכבוד ה', לכן קשה ביותר לשוב בתשובה על עוון זה, אחר שעצם כח התשובה נמשך מכח ריבוי כבוד שמים הנמשך על ידו כנ"ל.

יום הכיפורים זמן גילוי כבוד ה', התעלות מן הייאוש

והנה יום הכיפורים הוא יום התשובה, וביום זה אכן עוסקים בגילוי כבוד ה', ע"ד גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד, ולכן אמרו חז"ל (שנ"ט קיט:), "לקדוש ה' מכובוד" (ישעיה נח, יג) זה יום הכיפורים. ולעומת זאת משתדלת הסט"א בכל עת להתגבר נגד הקדושה, ולעשות את ההיפך ממש, ולכן היה נס גדול לכהן גדול כשלא אירע לו קר"י ביום הכיפורים (אט"מ פ"ה מ"ה), והיינו כנ"ל אשר כל כח התשובה מיוסד על היפך הקרי, לומר כי כל דבר יש לו תכלית. והכהן גדול מנצח את הסט"א בכל יום הכיפורים, ואזי מתגלה כי כל דבר אכן יש לו תכלית, ושוב זוכים ע"יז לבוא אל חג הסוכות שהוא בבחי'

תיקון הכבוד בביהמ"ק ע"י המזבח, ענין "ויקרא אל משה" בא' זעירא

והנה בית המקדש הוא מקום עליית הכבוד, דכאשר האדם בא אל בית המקדש שנאמר בו "והיו עיני ולבי שם כל הימים", שוב קונה אותו השי"ת בראיה זו, וכאשר הלה מביא קרבן לה', ה"ז כמניח את עצמו להיות נקנה אל ה'. וזהו ענין נח שהיה הראשון שבנה מזבח והקריב קרבן לה', דהנה בזמן המבול לא נשאה הארץ חן בעיני ה' כנ"ל, וזהו העדר כבוד ה', אך כאשר בנה נח מזבח, והקריב עליו קרבן, שוב נשבע הקב"ה שלא יביא עוד מבול על הארץ (נח"ש"ט מ, כא), ומכח זה נמשך ברית הקשת (ש"ט ט, יג), ואשר גונוי הקשת הם בבחי' יסוד, ובכך קנה הקב"ה את עולמו בקנין נצחי,

ענייני פרשת השבוע - פרשת עקב

והיינו דקאמר "ושם האחד אליעזר, כי אלקי אבי בעזרי ויצילני מחרב פרעה", וכדנתבאר בדברי המהר"ל זי"ע.

וממוצא הדברים נמצא, כי המניעה הגדולה ביותר מן התשובה הוא הייאוש, דעצם הייאוש הוא פגם בתיקון החטא, שהרי מה מקום יש להתייאש, והלא הוא נברא לשם תכלית, ובהכרח שאכן יבוא אל תכליתו, ואשר זהו בחי' משיח הפרטי שלו, ואילו המתייאש פוגם בבחי' משיח הפרטי שלו. ויום הכיפורים שהוא יום התשובה אכן אין בו ייאוש, ולכן מתגלה בו התוקף הגדול של ירושת ארץ ישראל, וכמאמר חז"ל (יומא לט:), וכבר צעק אנא ה' ונשמע קולו ביריחו, ויריחו הינה מנעולה של ארץ ישראל (נמ"ר טו, טו). יעזור השי"ת שנזכה לירושת ארץ ישראל בשלימות ע"י משיח צדקינו בב"א.

ארץ ישראל, וכל ענין הסוכה הוא זכר לענני הכבוד (סוכה יא:), בבחי' כבוד ה', וכמו"כ סוכה מלשון סוכה ברוח הקודש (צ"ש מש"י י, א), ע"ד "עניני ה' אלקיך בה", ואילו אם יש מי שטוען כי לסטים אתם, הרי פעיתא היא דא.

וביום הכיפורים בא ג"כ יתרו אל משה, יחד עם צפורה אשת משה עם שני בניה (שמות יט, ז"ט), והתם כתיב "ושם האחד אליעזר" (שם פסוק ד'), "ושם האחד" בגימ' שס"ד, כנגד שס"ד ימות השנה מלבד יום הכיפורים, ו"האחד" היינו שצריך להוסיף א' על החשבון, שהוא יום הכיפורים, וכמו"כ ה"ז מורה על הצורך להוסיף את הכולל על אליעזר, להפך ע"ז את הקטגוריה שבגימ' אליעזר לסנגור, דביום הכיפורים מתהפך הקטגוריה לסנגור (פקי דר"א פמ"ו), וע"ז מתעלים מענין הייאוש,

תוכן השיעור:

/ קנין אר"י כיבוש ע"ד כל דאלים גבר, כבשי דרחמנא, כאיש הכובש את אשתו / קנין כסף ושטר באשה דאין לגלות סוד הזיווג להדיא / המקדש בביתא ללא הבושה של יצרא דעירות נענש במלקות המביאות בושה / מעלת קדושה שניה שבאה ע"י רשות מלך עכו"ם, גילוי יניקתו ממלכות שמים ע"ד התפשטות אר"י בכל הארצות, אחר נס פורים שנתגלה בו ההשגחה גם בגלות, השתדלות מרדכי ואסתר לברר את נקו' מלכות שמים שבאחשוורוש / קדושת המקדש שאינה בטלה חלה על קדושת אר"י שבמקום זה שנקנה בכסף מלא / ראייה על תוקף הקנין כשאין בו ייאוש לעולם, ואף כשטפה נהר. מדרגת חסיד שאינו פועל רק כגדרי ההלכה, ענין הספנים רובן חסידים. מעלת אר"י שלא גושמה ביום זעם, ולכן בא קניינה ע"ד כיבוש אף שאי"ז משתווה עם גדרי ההלכה / עבודת חג הסוכות על גילוי עיני ה' המביטים על אר"י, השגחת הדעת על כנס"י, הכנה לשמי"ע בבחי' עין ולב / טענת הסבתא על רבנן דיתבו בסוכה גזולה כקטרוג לסטים אתם, טענתה שאין בה ייאוש כאברהם אבינו שלא התייאש מנשמת משיח שבלוט, אך תקנת מריש היא ששוללת את ייאוש הגזלן מלשוב בתשובה / כח התשובה מצד שלא ברא הקב"ה דבר למגנא, ובהכרח שיבוא החוטא אל תכליתו לגלות כבוד ה'. קושי התשובה על עוון חילול ה' שהוא היפך תכליתו זו, ועל עוון קרי שהוא יצירה לבטלה, המשכת יניקת החיצו' מכבוד ה' / הקרבת קרבן בביהמ"ק כמניח עצמו להיות נקנה ע"י ה' / יוכ"פ יום התשובה, גילוי כבוד ה', נס שלא אירע קרי לכה"ג ביום זה / הייאוש הוא מניעה מן התשובה, פגם בתיקון החטא ובמשיח הפרטי.

עיקר מעלת אר"י מצד היותה מקום גילוי כבוד ה' / אר"י בבחי' המלכות לגבי כלל"י, כלל"י עם אר"י בבחי' המלכות לגבי קוב"ה, הייחוד ביניהם מכח נשיאות חן / הכבוד כלבוש הנשמה וגילוייה לחוץ, בחי' אור שיש לו יקרות יתירה. הלהיטות אחריו אחר שהוא נחשב כמעט כעצם החיים, זהירות שלא יקבל הגוף את הכבוד / תכלית הבריאה עבור כבוד ה', בחי' אות ת' היונקת מאות א' / חסרון גילוי כבוד ה' מצד שאר"י לא התפשטה בכל הארצות, בחי' עלמא דאתכסא. הים שהוא בבחי' זו נחשב כאר"י, ענין ים כנרת / קנין אר"י כקנין אישות שלמעלה מקנייני חו"מ, המשכת הדעת בפועל ממש עד היסוד. שרשו בראיית העין שהוא בעצם מעשה קנין, לולי חטא עה"ד / ראיית האשה קודם הקידושין - א. הכנה לעצם הנישואין ע"י היסוד. ב. המשכת דעת לאשה שתסכים להתקדש. ג. מעין הסתכלות הקב"ה על אר"י / עבודת ימוה"ח שלא לשמה, ייחוד ע"י שליח, ההכנה לשבת להתעלות אל מדרגת לשמה ע"ד מצוה בו יותר מבשלוחו / העבודה באר"י בבחי' לשמה, המשכת השפע אליה שלא ע"י שליח, גילוי ההשגחה העליונה / כיבוש אר"י ע"י בני גד וראובן כהתלבשות בדרך הטבע, הכנה להתפשטות אר"י בכל הארצות, ירידה למדרגת המתברר / הבטת העין על רשות היחיד בלבד, וע"י הבטה זו נעשה המקום לרשוה"י. ענין הבטת הקב"ה על אר"י, וביותר על מקום המקדש / התגברות הסט"א בהיפך ממש של הקדושה - א. קטרוג הסט"א לסטים אתם לעומת תוקף הקנין באר"י. ב. גזלת כבוד הנשמה ע"י הגוף שאינו ראוי לכך כלל. ג. גזלת אר"י ע"י בני חם חומריים / בזמן המבול נאבד חן העולם, קלקול הייחוד של שמי"ע. קיום העולם ע"י הנשיאות חן של נח ושל אר"י

מדור זה נתנדב לעי"נ
האשה החשובה מרת פעריל ב"ר טובי ע"ה
נדבת משפחת דרו הי"ו

שיעור בספר מסילת ישרים

מחזור ד' ❦

שיעור מ"ח (א) - פרשת במדבר תש"פ

פרק ט"ז - בביאור מידת הטהרה

ה'טהרה היא תיקון הלב והמחשבות. וזה הלשון מצאנוהו אצל דוד שאמר (מל"ס נ"א) לב מהור ברא לי אלקים. ועניינה שלא יניח האדם מקום ליצר במעשיו, אלא יהיו כל מעשיו על צד החכמה והיראה ולא על צד החטא והתאוה. וזה אפילו במעשים הגופניים והחומריים, שאפילו אחרי התנהגו בפרישות, דהיינו, שלא יקח מן העולם אלא ההכרחי, עדיין יצטרך לטהר לבבו ומחשבתו שגם באותו המעט אשר הוא לוקח לא יכוון אל ההנאה והתאוה כלל, אלא תהיה כוונתו אל הטוב היוצא מן המעשה ההוא על צד החכמה והעבודה, וכענין שאמרו רבבי אליעזר (מל"ס כ) שהיה מגלה טפח ומכסה טפחים ודומה למי שכפאו שד, שלא היה נהנה כלל, ולא היה עושה המעשה ההוא אלא מפני המצווה והעבודה. ועל דרך זה אמר שלמה (מש"ל ג) בכל דרכיך דעהו והוא יישר אורחותיך.

ו'אמנם צריך שתדע, שכמו ששייך טהרת המחשבה במעשים הגופניים אשר הם מצד עצמם קרובים ליצר, לשיתרחקו ממנו ולא יהיו משלו - כן שייך טהרת המחשבה במעשים הטובים הקרובים לכורא יתברך שמו לשלא יתרחקו ממנו ולא יהיו משל היצר, והוא ענין שלא לשמה המוזכר בדברי רבותינו ז"ל פעמים רבות.

ו'ואולם כבר נתבאר דברי החכמים ז"ל שיש מינים שונים שלא לשמה. הרע מכולם הוא שאיננו עובד לשם עבודה כלל, אלא לרמות בני האדם ולהרויח כבוד או ממון. וזהו שאמרו בו (יוש"ל נ"א פ"א) נוח לו שנהפכה שליטתו על פניו, ועליו אמר הנביא (ישע"ה ס"ד) ונהי כטמא כולנו וכבגד עדים כל צדקותינו. ויש מין אחר של שלא לשמה, שהוא העבודה על מנת לקבל פרס, ועליו אמרו (פס"ס ט) לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות ואפילו שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה. אך על כל פנים, מי שלא הגיע עדיין מתוך שלא לשמה אל לשמה, הרי רחוק הוא משלימותו.

ו'אמנם, מה שצריך לאדם יותר עיון ומלאכה רבה, הוא תערוכת האיסור, דהיינו, שלפעמים האדם הולך ועושה מצוה לשמה ממש, שכך גזר אבינו שבשמים, אמנם לא יחדל מלשתף עמה איזה פניה אחרת, או שישבחוהו בני האדם או שיקבל שכר במעשהו. ולפעמים, אפילו אם לא יהיה מתכוון ממש לשיבחוהו, בשמוח לבו על השבח ורבה לדקדק יותר, כעין מעשה של בתו של רבי חנינא בן תרדיון (ע"ז י"ט) שהיתה פוסעת פסיעות יפות, וכיון ששמעה שאומרים כמה נאות פסיעותיה של ריבה זו, מיד דקדקה יותר. הרי התוספת הזו נולד מכת השבח ששיבחוהו.

ו'אמנם אף על פי שאיסור כזה בטל במיעוטו, על כל פנים, המעשה שתערוכת כזה בתוכו טהור לגמרי איננו, כי הנה כשם שאין עולה על גבי המזבח שלמה אלא סולת נקיה מנופה בשלש עשרה נפה שכבר טהור לגמרי מכל סיג - כך אי אפשר לעלות על רצון מזבח העליון להיות מעבודת הא-ל השלימה והמובחרת, אלא המובחר שבמעשים, המהור מכל מיני סיג. ואיננו אומר שמה שהוא זולת זה יהיה נדחה לגמרי, כי הרי הקדוש ברוך הוא אינו מקפח שכר כל בריה ומשלם שכר המעשים לפי מה שהם. אמנם, על העבודה התמימה אני מדבר הראויה לכל

מסילת ישרים - שיעור מ"ח

אוהבי ה' באמת, שלא יקרא בזה השם אלא העבודה המהורה לגמרי, שלא תהיה הפניה בה אלא לשם יתברך ולא לזולתו. וכל מה שיתרחק מן המדרגה הזאת, כפי הרבות ריחוקו כן ירבה החסרון בה'.

'הוא' מה שדוד המלך עליו השלום אומר (מל"ג עג) מי לי בשמים ועמך לא הפצתי בארץ. ואמר כמו כן (ש"ס קט) צרופה אמרתך מאד ועבדך אהבה, כי באמת העבודה האמיתית צריכה להיות צרופה הרבה יותר מן הזהב ומן הכסף, והוא מה שנאמר על התורה (ש"ס יב) אמרות ה' אמרות טהורות כסף צרוף בעליל לארץ מוזקק שבעתים. ומי שהוא עובד ה' באמת, לא יסתפק בזה במעט ולא יתרצה לקחת כסף מעורב בסיגים ובדילים, דהיינו, עבודה מעורבת בפניות לא טובות, אלא הזך והטהור כראוי, ואז יקרא עושה מצוה כמאמרה, שעליו אמרו ז"ל (ש"ס סג) כל העושה מצוה כמאמרה אין מבשרין אותו בשורות רעות, וכן אמרו ז"ל (מל"ג סג): עשה דברים לשם פעלים ודבר בהם לשמן. והוא מה שבוחרים אותם שהם עובדי ה' בלב שלם. כי מי שלא נתדבק עמו יתברך באהבה אמיתית, צירוף העבודה הזאת תהיה לו למורה ולמשא גדול, כי יאמר, מי יוכל לעמוד בזה, ואנחנו בני הומר ילודי אשה אי אפשר להגיע אל הזיקוק והצירוף הזה. אמנם אוהבי ה' והפצי עבודתו, הנה שמח לכם להראות אמונת אהבתם לפניו יתברך ולהתעצם בצירופם וטהרתם, הוא מה שמיים דוד עצמו כאמרו, ועבדך אהבה'.

'הנה' באמת זהו המבחן שבו נבחנים ונבדלים עובדי ה' עצמם במדרגתם, כי מי שיודע לטהר לבו יותר, הוא המתקרב יותר והאהוב יותר אצלו יתברך. הם המה הראשונים אשר בארץ המה, אשר גברו ונצחו בדבר הזה, האבות ושאר הרועים אשר טהרו לבם לפניו. הוא מה שדוד מזהיר את שלמה בנו (דנ"ג ימ"ג א) כי כל לבבות דורש ה' וכל יצר מחשבות מבין. וכן אמרו ז"ל (פסל"ג קו) רחמנא ליבא בעי, כי אין די לאדון ברוך הוא במעשים לבדם שיהיו מעשי מצוה, אלא העיקר לפניו שהלב יהיה טהור לכוין בה לעבודה אמיתית'.

'והנה' הלב הוא המלך לכל חלקי הגוף ונוהג בו, ואם הוא אינו מביא עצמו אל עבודתו יתברך, אין עבודת שאר האברים כלום, כי אל אשר יהיה שמה רוח הלב ללכת ילכו. ומקרא כתוב בפירוש (מש"ל נג) תנה בני לבך ל'.

לתת להם דבר. ואיזה ישרות הוא לדרוש מהם דבר כזה. ואף שהאמינו שהקב"ה יתן שכר לעובדים לפניו, אבל למה לא יהיה האדם רשאי לבקש את השכר, הרי זה מגיע לו בדין וביושר, אחר שעבד ומסר נפשו להקב"ה כל ימיו והיה צדיק, וזו הקושיא שהיה להם בדרך הפילוסופיה.

הן יראת ה' היא חכמה

והטעות של הצדוקים היתה, דהנה כלל גדול הוא בעבודת ה', ועל דבר זה צריכים לעבוד הרבה, והוא, דהנה בנפש האדם גנוזים אוצרות גדולות, שניתן לקרות אותם גם בשם אורות גדולים ונשגבים, שהם עולמות מלאים שגנוזים בנפש האדם, שבזה הוא מקושר עם הקב"ה. ומי שאינו עובד ואינו זוכה לגלות אותם אינו יודע כלל ממצייאות ומהות הדבר הזה, ויכולים לדבר אליו ולפרש את הדברים ולא ידע ממה מדברים כאן, כי הוא אוצר הגנוז שצריך לעבוד עליו כדי שיתגלה, ולאחר שהדבר מתגלה אז מבינים במה דברים אמורים, וכל זמן שעדיין לא נתגלה אין מבינים זאת כלל. ועל זה אמר הכתוב (איוב כח, כח) הן יראת ה' היא חכמה, ועיקר החכמה שביראת ה' הוא ענין החכמה להיות 'מבין' על דבר, ובהיות שהוא דבר קשה מאד שיהיה לאדם 'מבינות' על עבודת ה', נצרך לאדם חכמה גדולה להיות מבין על כך.

וענין זה שיעשה האדם דבר שניתן לומר עליו שהיא עבודת ה' אמיתית, הוא דבר יקר ומאיר מאד, והוא כאבן

'אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב על מנת לקבל פרס'

בפרק זה מבאר המסילת ישרים את ענין הצורך שיהיה עבודת ה' לשמה, ובפרט בענין לימוד התורה יש בזה דגש מיוחד שיהיה תורה לשמה. ועל זה ארז"ל (אבות פ"א מ"ג): 'אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב על מנת לקבל פרס אלא הוו כעבדים המשמשין את הרב שלא על מנת לקבל פרס'. והנה בדבר זה נתפקרו הצדוקים שלא היו יכולים להבין דבר זה. כי הצדוקים היו אנשים שהיו נשפעים מאד מהיוונים והמתיוונים ומשיטות הפילוסופיה שלהם ומזה נצמח כל שיטת הצדוקים, ועל כן לא התבטלו לשיטת חז"ל, והיה להם קושיא בדרך הפילוסופיה שהרי הקב"ה הוא טוב וישר כמאה"כ טוב וישר ה', ומהו פשר הדבר שיהיה הקב"ה בורא אדם שהנברא יעבוד אותו כל ימי חייו, ועבודה זו תהיה כרוכה בהרבה קשיים, ויעברו עליו במשך חייו כמה צרות, ולאחר כל זה נדרש ממנו שאפילו לא יבקש שכר על כך ויעבוד כל עבודתו בחינם, ואיך יכולים לדרוש כדבר הזה מאדם.

והם דימו זאת למלך שיש לו אנשים תחת ממשלתו והוא משתעבד בהם ופוקד עליהם שיעבדו אותו ויעשו לו מעשים רבים לאין תכלית, אבל הוא מצידו איננו מחוייב כלל אליהם ואינו צריך לתת להם שום שכר, ורק אנשי המדינה מחוייבים לעבוד לו בחינם, והוא אינו מוכרח ליתן להם מאומה, ואם ירצה יתן להם אבל אין לו שום חובה

מסילת ישרים - שיעור מ"ח

וניתן להביא משל על זה מכמה מדרגות של התקשרות שיש בעולם, ולא רק בעולם הרוחני אלא אפילו בעולם הזה, שאילו לא היינו רואים זאת בעינינו לא היו יכולים להבין שיש מציאות של דבר כזה, ולא היו מאמינים לכך ואומרים שהוא דבר שאינו יכול להיות כן, אבל למעשה רואים שיש דבר כזה.

כי אהבת נפשה אהבתהו

וכגון שהרי בדרך כלל דרך וטבע האדם הוא לכוון ולעשות לטובת עצמו, ואם עושה לפעמים לאחרים הרי הוא דורש מהם הכרת הטובה או תשלום שכר, אמנם הנה עינינו הרואות שיש מציאות בעולם שתהיה אם שזכתה לעת זקנתה לבן יחיד, והוא כל חיותה ותקוותה, והיא נותנת לו את כל אהבתה ורגשי לבבה, ומנסקת אותו ומשתעשעת בו, ונותנת לו לאכול ומספקת לו כל צרכיו, וחרדה תמיד עליו למלא כל משאלות לבו שממש לא יחסר לו כלום. ולפעמים יוכל גם להיות שהבן הזה יבעט באמו ויטריח אותה ביותר, ולעולם לא יאמר לה יישר כח ולא יביע בפניה הכרת הטוב. וגם כשגדל בשנים אמו עומדת וממלא לה כל צרכיו עד שהוא מתחתן וגם לאחר מכן, במסירות נאמנה ונפלאה, והיא חרדה תמיד עליו אם הוא בקו הבריאות ואם לא חסר לו דבר.

והוא אינו מחזיר לה שום דבר להשיב לה כגמולה הטובה, ואפשר שאם הוא בן תורה וירא שמים הרי יראה לצאת ידי חובתו ויעשה טובה ויקיים את מצוות כיבוד אב ואם בתורת קיום מצוה, אבל אין זה מגיע כלל לרגשי האהבה שיש לאמו אליו. ולו יצויר שיבוא אדם מן החוץ מעולם אחר שאינו רגיל לכגון זה ויראה את כל המראה הזה, יתמה על הדבר ויאמר וכי נסתרה דעתה של האם, ומדוע תטרח ותעבוד כל כך עבור בנה כשהוא אינו משלם לה כלום ומה יש לה מזה, ועל מה ולמה היא חרדה כל כך לטובתו. והיא אינה מפסיקה לגמור את ההלל על בנה יקירה ומחמד לבה, ובכל תיבה שמוציא מפיו היא רואה דבר חכמה, ומפליאה את לימודו והיראת שמים והמידות טובות שלו, בזמן שאליבא דאמת אין בו ממש שום דבר מיוחד. והאיש הזה מסתכל על האמא כמי שנסתרה בינתה עליה שהיא משבחת ומפארת כל כך את הילד שלה, ואינו מבין איזה מעלה מיוחדת מצאה בו הרי הוא ילד ככל הילדים.

אמנם הרי באמת דעת לנבון נקל שלא נסתרה כלל דעתה עליה, כי דבר זה הוא רגיל מאד למי שנולד לה בן יחיד לעת זקנתה, ואדרבה אם לא היתה מתנהגת כן היינו אומרים עליה שאינה שפוייה בדעתה. אבל לכאורה על פי השכל הפשוט אין לזה מובן וניתן להקשות מהו הדבר הזה שהיא עובדת וטורחת כל כך בשבילו והוא אינו מחזיר

טובה ומרגלית שאין לה שום ערך, ואין יכולים כלל להעריך את מהות וגדלות הענין של עשיית מצווה כמאמרה, לעשותה על נכון כפי שהיתה הכוונה העליונה. וכשם שיש כמה דרגות ב'מבינות' על אבנים טובות ומרגליות, כן בכל דבר חכמה הנה החכם הוא מי שהוא מבין על נכון בדבר זה, וכגון שרופא חכם הוא זה שכשרואה איזה חולי הרי הוא מבין מיד מה הוא חולי זה. וכמו כן בעבודת ה' צריך להיות חכם ומבין גדול לדעת שאכן זה היה הדבר המכוון או עכ"פ שזהו קרוב לענין המכוון ובמהלך זה צריך ללכת, וזה הדרך אשר ילכו בה ובדבר זה צריכים להתעסק. והן יראת ה' היא חכמה, שהרי זהו הדבר היקר ביותר שיש בעולם לעשות נחת רוח להש"ת, כי מה יקר הוא הדבר הזה שנברא יהיה יכול לעשות נחת רוח לעבודת הש"ת, שהוא דבר יקר ונורא ועמוק מאד.

והחכם הוא זה שיכול לפתוח את האוצרות הגנוזים בלב ונשמת האדם, עד שיוכל לעמוד ולראות שזהו הדבר המכוון. וכמו שכתב הרה"ק מראפשיץ (זרע קודש פרשת מטות ד"ה זה): 'זה הדבר אשר צוה ה' וגו'. כל הנביאים כו' מוסיף עליהם משה שנתבא בזה הדבר. הענין, כי הנביאים לא היה להם לידע רק ענין מעשי המצוות וכדומה, שציוה ה' לעשות כן, אבל כשנעשה המעשה, יש כמה מעשים שהאחד עשה אותם והם טובים וגדולים מאוד, והאחר עושה גם כן כזה ממש, ועם כל זה הוא מעשה שטות וכו' (ולא היו יודעים לומר על נכון שאכן עשו וקיימו את רצון ה'), לזה משה נתבא בזה הדבר, שהיה מבין על כל דבר ודבר, אם זה בעצמו שנעשה עתה, הוא הדבר אשר צוה ה', ונעשה עתה רצונו ית"ש בעשייה זו, או לא! שמשה רבינו היה יכול להורות באצבע וללמד לבני ישראל על נכון מהו הדבר אשר ציוה ה'. ואמנם על זה צריך להיות במדריגתו של משה רבינו, כי הוא עבודה נוראה וענין נעלה מאד.

ועכ"פ יש ענין האוצר הגנוז בלב האדם שבו נשרש ענין הדביקות ואהבת ה' שיוצר קשר מסויים בין הבורא לנברא, בין הקב"ה לכלל ישראל. וקשר זה צריך שיתגלה פעם, וכאשר קשר זה נתגלה אז הגיעו אל הענין המכוון ואל הכוונה העליונה. וממילא כאשר שואלים מהו ענין העבודה שלא על מנת לקבל פרס ומה יש לו לאדם מהעבודה בלי שיקבל שכר על עבודתו, וכי אין מגיע לאדם שכר חלף עבודתו, הנה לא נבוא עתה ליישב שאלות אלו, אלא דבר אחד נוכל לומר למי ששואל שאלות כגון אלו שאין הוא מדבר כלל בשפה הנכונה, טענו בחיטין והודה לו בשעורין, כי הוא מדבר בשפה גופנית של העולם הזה, ויש עולמות אחרים שבהם מדברים בשפה אחרת לגמרי, ומה שייך להשיב לו כלל.

מסילת ישרים - שיעור מ"ח

והנשמה יש לה טבע שהיא רוצה לתת להקב"ה, כי יש קשר שבין הנשמה להקב"ה שהוא יותר מכל הקשרים שבעולם, ויותר מהקשר של אם לבנה יחידה. וכל תכלית התורה והמצוות וכל תכלית ענין העולם הבא הוא שרצון ה' הוא שהנברא יזכך את עצמו עד שיהיה כמו שהנשמה צריכה להיות חלק אלו-ה ממעל. והקב"ה הכניס את הנשמה לתוך הגוף, וצריך האדם לעבוד ולזכך את גופו ולהוציא את כוחות הנפש שלו מן הכח אל הפועל. ובאמת שסוף כל סוף עוד תוציא כל נשמה פעם את כוחותיה והגילוי של החלק אלו-ה ממעל מן הכח אל הפועל כל אחד לפי מדריגתו, ועל זה אמרו כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא שנאמר ועמך כולם צדיקים.

וכאשר דבר זה יתגלה באיזה מדריגה שיהיה לא יצטרכו כלל לבאר את הענין של שלא על מנת לקבל פרס, כי לומר כדברים האלה 'מה יהיה לי מזה' יהיה נשמע כשפה זרה לגמרי, כי כל תקוותו ועניינו יהיה רק לשמח את הקב"ה, וזה הוא הדבר ולא יהיה צריך על שום הסבר איך פועל הדבר, כי כן הוא המציאות שלו, ומאן יימר שהאדם צריך ליהנות כשהוא מקבל אולי יש לו יותר הנאה כשהוא נותן, ובאמת גם מה שאנו אומרים עתה ש'הוא נהנה' במה שהוא נותן הוא לפי השפה של העולם הזה שבעוה"ז אין אנו יכולים לדבר בשפה אחרת, אבל בעולם הבא העולם של 'עין לא ראתה אלקים זולתך' אין צריך לומר אפילו שהנשמה נהנית לתת, אלא שהנשמה היא מציאות של נתינה, שהנשמה היא נותנת ואינה מקבלת, וכוחות הנשמה יוצאים מן הכח אל הפועל כשהם נותנים.

ואמנם בוודאי כדי לשבר את הדברים לאזנינו שלא נוכל להקשות וכי לא יהיה לנו כלום מכל עבודתינו, נאמר בהאי לי שנא שיהיה לנשמה הנאה מזה, אבל זהו רק לפי שפתינו ולשונינו, והכוונה האמיתית בזה שלא יהיה בזה כלל הצער וההעדר שיש בעולם הזה לאדם כשאינו מקבל, ויהיה נחשב לנשמה כמו שהוא מקבל, אבל עיקר הענין בזה הוא שזה הוא מציאות הנשמה לעשות נחת רוח להש"ת.

אני לדודי ודודי לי

וענין השכר שהקב"ה נותן לאדם אליבא דאמת הוא שנעשה התקשרות ויחס בין הנשמה להקב"ה, שהקב"ה נותן לנשמה בחינם והנשמה נותנת להקב"ה בחינם, והיינו שהקב"ה אינו נותן לאדם שכר מפני שהוא צדיק, אלא שעל ידי הצדקות שלו בנה מין קשר בינו לבין הקב"ה שיתן לו הקב"ה בחינם. וזהו ענין 'אוצר מתנת חיים' שהוא גדול מכל האוצרות, ועל זה כתיב במשה רבינו ואתחנן אל ה' שביקש רק מתנת חיים, שצדיקים אף שזוכים בדין

לה כלום על זה, ומפני מה תטרח ותעבוד בעבורו. אבל באמת הרי היא מחיה את עצמה בזה שהיא טורחת עבורו ונותנת לו, והיא אינה צריכה כלל שבנה יחזיר לה, ולא תרגיש שום טעם במה שבנה ישלם לה על מי שהיא עושה בעבורו. ואמנם משל זה שייך גם בכל קשר של אב ואם לבניהם, ויש בזה כמה מדריגות.

והנה מה שיש מציאות כזאת וענין כזה בעולם, הוא מפני שהקשר של אב ובן יש לו שורש גבוה מאד. ויש להרחיב משל זה גם באופן רוחני יותר, שיש אנשים שהם אנשים רוחניים ובעלי נפש נאצלה ויש להם הנאה גדולה ונשגבה לעשות חסד ולהנאות ולהיטיב לאחרים, והם ממש מחיים עצמם כשיש להם שעת הכושר לעשות חסד ולהנאות לבני אדם הרבה יותר מכשאחרים מהנאים אותם ועושים עמהם חסד, ואדרבה כשאחרים עושים עמם חסד הרי הם מרגישים בזה כמי שאוכל נהמא דכיסופא, וכשהם עושים ונותנים לאחרים הרי הם מחיים את עצמם. והנה דבר זה הוא טבע קדוש ורוחני וטבע הנשמה שאוהבת לעשות ולתת לאחרים, והנשמה אינה אוהבת לקבל אלא לתת.

והנה בעולם הזה גם מי שהוא איש החסד המתחסד עם אחרים לא נוכל לומר עליו שעושה זאת לגמרי רק בנדיבות הלב לטובת אחרים, כי יש בזה כמה טעמים נפשיים שהוא עצמו נהנה במה שהוא נותן ועושה חסד לאחרים, ואמנם הרי זה עדיף יותר מסתם הנאה לקבל לעצמו, אבל סוף כל סוף יש לו עצמו הנאה מזה. כי כן הוא הרגילות בעולם הזה שאדם מכוון רק לטובת והרווחת עצמו, וזהו שפה גופנית שמדברים בה בעולם הזה כי הגוף רוצה תמיד לקבל.

טבע הנשמה להיות נותן ולא מקבל

אבל הנשמה רוצה תמיד לתת, כי הנשמה היא חלק אלו-ה ממעל, והקב"ה לא קיבל שום דבר מאף אחד והקב"ה הוא רק נותן ולא מקבל, וגם כשהקב"ה מקבל נחת רוח מהנבראים היינו שהוא נותן להם את הזכות שיעשו לו נחת רוח, ובזה הוא נותן להם דבר גדול. והקב"ה הוא שורש הכל ואינו צריך לקבל כלום מאף אחד, ולא שייך לתת שום דבר להקב"ה, וכמאה"כ (איוב לה, ז): 'אם צדקת מה תתן לו', שגם כשהאדם הוא צדיק מה הוא נותן להקב"ה, ומה יוכל אדם לתת להקב"ה הרי הוא שורש הכל ויש לו את הכל. ומפני שהנשמה היא חלק אלו-ה ממעל יש גם לנשמה טבע אלוקי, והנשמה בטבעה רוצה לתת לאחרים. וטבע זה נתגלה בעולם הבא שהוא העולם הרוחני, ואין אנו יכולים להבין דבר זה על בוריו כי אין לנו דוגמתו בעולם הזה.

מסילת ישרים - שיעור מ"ח

וזוהו ענין קיום התורה והמצוות שלא על מנת לקבל פרס, כי אינו צריך לשום דבר, וגם הקב"ה יתן לו בחינם ויעשה עמו שלא על מנת לקבל פרס. והוא כמין התקשרות טבעית שאין השכל יכול להבינו. ועל כן הצדוקים שהלכו עם השכל האנושי של העולם הזה לא היו יכולים להבין דבר זה ולהגיע לעמוד על סוד הענין ומזה באו לשאול ולהקשות קושיות על ענין העבודה שלא על מנת לקבל פרס. והתקשרות זו היא מין שכל אלוקי שהתקשרנו בזה להקב"ה, ועיקר קשר זה נעשה במתן תורה, שדרשו רז"ל ביום חתונתו זה מתן תורה, שאז קיבלו ישראל את ההתקשרות של אני לדודי ודודי לי.

הם מבקשים רק מתנת חינם. כי הצדיקים עובדים להגיע לקשר זה של הקב"ה עם כלל ישראל ששם אין שום צורך ומושג של קבלה, רק הוא נותן להקב"ה בחינם והקב"ה נותן לו בחינם.

ועל זה נאמר, אני לדודי, שכל תקוותי הוא לשמח את הקב"ה, ודודי לי, שכל תקוותו של הקב"ה הוא לשמח אותנו. ובעולם הבא יתגלה קשר זה של אני לדודי ודודי לי. ולא יהיה דרך פעולת השכר באופן שמגיע לאדם איזה דבר, כי כאשר האדם חושב בדרך זה שוב אין לו את ההתקשרות האמיתית עם הקב"ה.

עמודי המכון:

לע"נ האשה היקרה והחשובה
מרת אלטע ח' שרה בת ר' פנחס ע"ה
נפ' ח' אדר תשל"ט לפ"ק
ולע"נ בנה היקר והאהוב
הב' יעקב מנחם ע"ה בן ר' יחזקאל ישעי' נ"י
נפ' כ"ב אדר א' תש"ס לפ"ק
ולע"נ האשה היקרה והחשובה
מרת שרה ב"ד אליעזר ע"ה
נפטרה י' כסלו תשע"ט לפ"ק

תומך השנה:

לע"נ הר"ד שמואל קלמן ב"ד יעקב דוד ע"ה
נלב"ע ביום שמח"ת שנת תשס"ה לפ"ק